

Protokół

18. posiedzenia, 4. sesyi, VI. peryodu Sejmu galicyjskiego

z dnia 12. maja 1893.

Początek posiedzenia o godzinie 11 minut 20 przed południem.

Przewodniczący: Marszałek krajowy JO. Eustachy książę Sanguszko.

Sekretarze: Jan Trzeciecki, Dr. Franciszek Paszkowski ks. Mikołaj Siczynski, Józef Wiktor.

Obecnych posłów: 117.

Ze strony c. k. Rządu: c. k. Radca dworu Włodzimierz hr. Łoś.

Marszałek konstatuje dostateczną ilość posłów i otwiera posiedzenie, oznajmiając, że protokoły 16 i 17 posiedzenia uznaje za przyjęte, gdyż nie zgłoszono przeciw nim żadnych zarzutów.

Marszałek zawiadamia Izbę, iż udzielił urlopu dwudniowego p. Brykczyńskiemu.

Sekretarz p. Trzeciecki odczytuje spis petycji wniesionych po dzień 12 maja b. r., które przydzielono następującym komisjom:

Komisji gospodarstwa krajowego: L. s. 943, 944.

Komisji administracyjnej: L. s. 945, 948.

Komisji kolejowej: L. s. 946.

Komisji szkolnej: L. s. 947, 959, 961.

Komisji budżetowej: L. s. 953, 954, 955, 956, 957, 960, 962, 963, 964, 965, 966, 980, 982.

Komisji gminnej: L. s. 958.

Komisji drogowej: L. s. 967, 981.

Izba przystępuje do porządku dziennego, którego pierwszym punktem jest:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie utworzenia przy szkołach rolniczych w Dublanach i Czernichowie stałych posad kasyerów, rachmistrzów i pisarzy.

Sprawozdawca p. Wereszczyński, wnosi imieniem Wydziału krajowego odesłanie tego sprawozdania do komisji gospodarstwa krajowego.

Izba bez rozprawy uchwała zgodnie z tym wnioskiem.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w sprawie założenia stacyi doświadczalnych przy szkołach rolniczych w Dublanach i Czernichowie.

Sprawozdawca p. Wereszczyński, wnosi imieniem Wydziału krajowego odesłanie tego sprawozdania do komisji gospodarstwa krajowego.

Izba bez rozprawy uchwała zgodnie z tym wnioskiem.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o Banku krajowym.

Sprawozdawca p. Edward Jędrzejowicz, wnosi imieniem Wydziału krajowego odesłanie tego sprawozdania do komisji bankowej.

Izba bez rozprawy uchwała zgodnie z wnioskiem powyższym.

Następuje:

Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze uzupełniającym posła na Sejm krajowy z kurii gmin wiejskich powiatu Brzozowskiego.

Sprawozdawca p. Chamiec, odczytuje powyższe sprawozdanie, zakończone wnioskiem następującym:

Wysoki Sejm raczy wybór p. Zdzisława Skrzyńskiego na posła z kurii gmin wiejskich okręgu wyborczego Brzozowskiego uznać za ważny.

Izba uchwała bez rozprawy powyższy wniosek.

Marszałek wzywa p. Zdzisława Skrzyńskiego do złożenia przyrzeczenia poselskiego.

Sekretarz p. Wiktor, odczytuje rotę przyrzeczenia, po czym p. Z. Skrzyński składa przyrzeczenie w ręce Marszałka.

Następuje:

Pierwsze czytanie wniosku posła Rutowskiego w sprawie budowy dróg wodnych.

Marszałek usuwa tę sprawę z porządku dziennego stósownie do życzenia p. Rutowskiego, po czym Izba przystępuje do następnego punktu porządku dziennego, którym jest:

Sprawozdanie komisji administracyjnej o przedłożeniu Wydziału krajowego w sprawie ustalenia terminu zwoływania Sejmów krajowych.

Sprawozdawca p. Trzeciecki, uwolniony od czytania sprawozdania, czyta następujący wniosek komisji:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm stwierdza, że nieregularne zwoływanie Sejmu utrudnia w wysokim stopniu prowadzenie porządnej gospodarki i prawidłowej administracji krajowej.

II. Sejm wzywa c. k. Rząd, aby odtąd zwoływał stale sesję sejmową co roku w jednym czasie, o ile możliwości w ostatnich miesiącach roku i to przynajmniej na sześć do siedmiu tygodni.

III. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby potrzebne w tym celu rokowania z c. k. Rządem przeprowadził i zdał z nich sprawę na najbliższej sesji.

Przemawia p. Weigel i wnosi następującą poprawkę do drugiego ustępu wniosku komisji:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm wzywa c. k. Rząd, aby odtąd zwoływał stale sesję sejmową co roku w jednym

czasie, o ile możliwości w ostatnich miesiącach roku i to co najmniej na siedem tygodni.

Przemawia JE. p. książe Czartoryski.

Przemawia Członek Wydziału krajowego p. Chamiec.

Przemawia sprawozdawca, p. Trzeciecki, i zgadza się na opuszczenie we wniosku komisji słów „na sześć do siedmiu tygodni“ i zastąpienie ich słowami „co najmniej na 7 tygodni“.

Izba przystępuje do rozprawy szczegółowej.

Sprawozdawca czyta:

I. Sejm stwierdza, że nieregularne zwoływanie Sejmu utrudnia w wysokim stopniu prowadzenie porządnej gospodarki i prawidłowej administracji krajowej.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy ustęp wniosku komisji

Sprawozdawca czyta:

II. Sejm wzywa c. k. Rząd, aby odtąd zwoływał stale sesję sejmową co roku w jednym czasie, o ile możliwości w ostatnich miesiącach roku i co najmniej na siedem tygodni.

Przemawia JE. p. książe Czartoryski i wnosi następującą poprawkę w miejsce powyższego wniosku komisji:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm wzywa c. k. Rząd, aby sesja sejmowa była odtąd zwoływana co roku stale w jednym czasie, a to przynajmniej na siedem tygodni.

Przemawia sprawozdawca p. Trzeciecki.

Izba popiera poprawkę wniesioną przez JE. p. księcia Czartoryskiego.

Marszałek poddaje pod głosowanie wniosek komisji z opuszczeniem słów: „o ile możliwości w ostatnich miesiącach roku.“

Izba uchwała wniosek komisji w powyższym brzmieniu, następnie zaś w odrębnym głosowaniu odrzuca z tego wniosku słowa: „o ile możliwości w ostatnich miesiącach roku.“

Sprawozdawca czyta:

III. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby potrzebne w tym celu rokowania z c. k. Rządem przeprowadził i zdał z nich sprawę na najbliższej sesji.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy ustęp wniosku komisji.

Następuje:

Sprawozdanie komisji administracyjnej z przedłożenia Wydziału krajowego w przedmiocie fundacyi Jana Mikołaja dwojga imion Włochowicza.

Sprawozdawca p. Wiktor, uwolniony od czytania sprawozdania, czyta następujący wniosek komisji:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm zezwala na sprzedanie ciała hipotecznego, objętego wykazem hipotecznym l. 232. księgi gruntowej gminy katastralnej Skałat, a stanowiącego własność fundacyi stypendyjnej Jana Michała dw. im. Włochowicza, temuż Janowi Michałowi Włochowiczowi za cenę kupna 2.000 zł. płatną w dwóch równych ratach po 1.000 zł. a. w. przypadających dnia 1. września 1893 i 1. września 1894 z tem zastrzeżeniem, iż ta cena wolną ma być od wszelkich ciężarów i że kupujący pokryć ma wszelkie koszta i wydatki, ze sprawą tą połączone, a w szczególności także całą należność rządową od przeniesienia własności.

II. Sejm upoważnia Wydział krajowy do zawarcia odpowiedniego kontraktu w formie aktu notaryalnego równocześnie ze złożeniem pierwszej raty ceny kupna w sumie 1.000 zł., przyczem obowiązek zapłacenia drugiej raty 1.000 zł. a. w. względem którego kupujący podać się ma doraźnej egzekucyi, ma być równocześnie z zainstalowaniem kupującego za właściciela nabytego ciała hipotecznego lw. 232 ks. gr. gm. kt. Skałat, w stanie biernym tego ciała zainstalowany.

W rozprawie ogólnej nikt głosu nie żąda. Izba przystępuje więc do rozprawy szczegółowej.

Sprawozdawca czyta:

I. Sejm zezwala na sprzedanie ciała hipotecznego, objętego wykazem hipotecznym l. 232 księgi gruntowej gminy katastralnej Skałat, a stanowiącego własność fundacyi stypendyjnej Jana Michała dw. im. Włochowicza, temuż Janowi Michałowi Włochowiczowi za cenę kupna 2.000 zł. płatną w dwóch równych ratach po 1.000 zł. a. w. przypadających dnia 1. września 1893 i 1. września 1894 z tem zastrzeżeniem, iż ta cena wolną ma być od wszelkich ciężarów i że kupujący pokryć ma wszelkie koszta i wy-

datki, że sprawą tą połączone, a w szczególności całą należność rządową od przeniesienia własności.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy ustęp wniosku komisji.

Sprawozdawca czyta:

II. Sejm upoważnia Wydział krajowy do zawarcia odpowiedniego kontraktu w formie aktu notaryalnego równocześnie ze złożeniem pierwszej raty ceny kupna w sumie 1.000 zł., przyczem obowiązek zapłacenia drugiej raty 1.000 zł. a. w., względem którego kupujący podać się ma doraźnej egzekucyi, ma być równocześnie z zainstalowaniem kupującego za właściciela nabytego ciała hipotecznego lw. 232 ks. gr. gm. kat. Skałat, w stanie biernym tego ciała zainstalowany.

Izba uchwała powyższy ustęp wniosku komisji bez rozprawy.

Następuje:

Sprawozdanie komisji gminnej o wniosku p. Fruchtmanna w sprawie uchwalenia ustawy gminnej dla miast nieobjętych ustawą gminną z 13. marca 1889 l. 24. Dz. u. kr. i dla miasteczek.

Sprawozdawca p. Fruchtmann, uwolniony od czytania sprawozdania, wskazuje następujące błędy drukarskie:

- 1) na str. 5 w art. I. zamiast „Romanów“ ma być: „Rymanów“;
- 2) na str. 9 drugi wiersz od góry, zamiast: „600 — 1000“ ma być: „601 — 1000“;
- 3) na str. 10 zamiast: „§. 13“ ma być: „§. 16.“
- 4) na str. 14 zamiast: „§. 52.“ ma być: „§. 25“;
- 5) na str. 17, w §. 36 wiersz drugi słowo: „jego“ ma być wykreślone;
- 6) na str. 18. w § 38. ustęp czwarty zamiast: „Za“ ma być: „Na“;
- 7) na str. 21 w §. 50 w wierszu końcowym zamiast: „nieopuszczającej“ winno być: „nieopuszczającego“;
- 8) na str. 23. §. 58. w wierszu 3 ma być: „zostało zaś wydrukowano:“ „zostły“;
- 9) na str. 25 w §. 65 zamiast: „orzeczone“ ma być: „orzeczonych“;

10) na str. 26 w wierszu 3 od góry, po słowach: „naczelnik gminy“ należy dodać słowo: „najdalej“;

11) na str. 28 w §. 77 zamiast: „§. „68“ winno być: „§ 69“, w następnym zaś wierszu zamiast: „pożyczkach“ winno być: „pożytkach“;

12) na str. 29 w §. 82 w pierwszym wierszu zamiast: „przynoszących“ winno być: „przenoszących“;

13) na str. 31 w §. 90 zamiast: „wyłączny udział tylko tej samej“, winno być: „jej samej“;

14) na str. 33 w §. 96 należy wykreślić słowa: „choćby niniejszą ustawą nie objęte“;

15) na str. 35. w §. 104, al. 2. zamiast: „nakazowi“ winno być: „zakazowi“;

Po tem sprostowaniu odczytuje sprawozdawca wnioski komisji:

Komisja gminna wnosi przeto:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Załączoną pod 1/. ustawę., która brzmi:

U s t a w a

z dnia zaprowadzająca ustawę gminną dla miast nieobjętych ustawą z dnia 13. marca 1889 l. 24 Dz. u. kr. i miasteczek w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Kra-kowskiem.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Kra-kowskiem postanawiam, co następuje:

Art. I.

Załączona 1/. ustawa gminna obowiązować będzie następujące miasta i miasteczka:

Andrychów, Baryż, Baranów, Beż, Biecz, Bircza, Biały Kamień, Błażowa, Bóbrka, Boho-rodczany, Bolechów, Bołszowce, Borszczów, Brzo-zów, Brzostek, Brzozdowce, Brzesko, Budzanów, Bukaczowce, Bursztyn, Bukowsko, Busk, Chrza-nów, Chodorów, Chorostków, Chołojów, Chyrów, Ciężkowice, Cieszanów, Czernelica, Czchów, Czor-tków, Dąbrowa, Delatyn, Dębica, Dębowiec, Dolina, Dobczyce, Dobromil, Dobrotwór, Dukla, Dunajów, Dubiecko, Dynów, Dźwinogród, Fry-sztak, Gliniany, Głogów, Gołogóry, Grzymałów, Grybów, Halicz, Horodenka, Husiatyn, Jagielnica, Janów, Jabłonów, Janów (powiat Trembowla),

Jaryczów nowy, Jazłowiec, Jezierzany, Jezupol, Jezierna, Jodłowa, Jordanów, Kalwarya, Kałusz, Kańczuga, Kamionka strumiłowa, Kęty, Kolbu-szowa, Kołaczyce, Komarno, Kozowa, Kopeczyńce, Kossów, Korolówka, Krakowiec, Krościenko, Kry-stynopol, Kulików, Kutry, Lanckorona, Leżajsk, Lisko, Lipnica murowana, Limanowa, Lutowiska, Lubaczów, Łazów, Łańcut, Łopatyn, Łysiec, Ma-gierów, Maków, Majdan, Maryampol, Mielec, Mielnica, Mikulińce, Mikołajów, Mościska, Mo-nasterzyska, Mosty wielkie, Mrzygłód, Muszyna, Myślenice, Nawarya, Nadwórna, Niepołomice, Niemirów, Niżankowice, Niżniów, Nowy Targ, Obertyn, Olesko, Oświęcim, Ottynia, Peczeniżyn, Pilzno, Pistyń, Piwniczna, Pomorzany, Podka-mień (powiat Brody), Potok złoty, Podwołoczyska, Podhajce, Potylicz, Probużna, Przeworsk, Prze-myślany, Radymno, Radziechów, Rawa ruska, Radomyśl (powiat Mielec), Rohatyn, Ropczyce, Rożniatów, Rozdół, Rozwadów, Rudki, Rudnik, Ryglice, Rymanów, Sasów, Sądowa Wisznia, Sie-niawa, Skała, Skałat, Skawina, Skole, Sokołów, Sołotwina, Strzyżów, Stary Sącz, Starasól, Stare Miasto, Stanisławczyk, Strusów, Stojanów, Sucha, Szczerzec, Szczucin, Tarnobrzeg, Tłumacz, Tłuste, Toporów, Trzebinia, Tuchów, Turka, Tyśmienica, Tymbark, Tylicz, Tyczyn, Uhnów, Ulanów, Uła-szkowce, Ustrzyki dolne, Uście solne, Uście bi-skupie, Uście zielone, Wilamowice, Wiśnicz nowy, Witków nowy, Wielopole, Wojnicz, Wojniłów, Założce, Zakliczyn, Załotów, Zator, Zaleszczyki, Zbaraż, Zborów, Żabno, Żmigród, Żołyńia, Żu-ravno, Żydaczów, Żywiec.

Art. II.

Ustawa gminna tu załączona wejdzie w wy-konanie po upływie sześciu miesięcy od dnia jej ogłoszenia, a w tym samym czasie traci ustawa gminna z 12. sierpnia 1866 Dz. ust. kraj. l. 19. w gminach w art. I. wymienionych moc obowią-zująca.

Art. III.

Ordynacya wyborcza dla gmin z 12. sier-pnia 1866 obowiązować będzie i nadal miasta i miasteczka w art. I. wymienione z wyjątkiem §. 40 ordynacyi wyborczej, który z dniem wej-scia w życie niniejszej ustawy uchylonym zostaje dla tych miast i miasteczek, tudzież z tą zmianą,

że obywatele honorowi także w miasteczkach mają prawo wybierania w myśl §. 1. l. 3. tejez ordynacyi wyborczej dla gmin.

Art. IV.

Stósunki obszarów dworskich ustawą z d. 12. sierpnia 1866 Nr. 20. Dz. u. kr. określone, zostają nienaruszone.

Art. V.

Wykonanie tej ustawy polecam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

D Z I A Ł I.

O gminie w ogólności.

§. 1.

Każde miasto i każde miasteczko niniejszej ustawie podlegające, stanowi w dotychczasowych granicach swoich osobną gminę miejską, lub małomiejską.

Zmiana granic.

§. 2.

Granice gminy zmienione być mogą tylko za uchwałą Rady gminnej.

Uchwała taka do swej ważności wymaga potwierdzenia Rady powiatowej, które może być udzielone tylko za poprzedniem oświadczeniem politycznej władzy krajowej, że przeciw temu ze względów publicznych nie ma nic do zarzucenia.

D Z I A Ł II.

O członkach gminy.

Członkowie gminy i obey.

§. 3.

Członkowie gminy są:

- a) przynależni do gminy, t. j. osoby mające w gminie prawo przynależności;
- b) uczestnicy, t. j. osoby nie mające w gminie prawa przynależności, jeżeli w granicach gminy majątek nieruchomy posiadają, lub jeżeli od przedsiębiorstwa zarobkowego sa-

moistnie wykonywanego, albo od dochodu bezpośredni podatek w gminie opłacają.

Pod tymi warunkami należą do uczestników gminy także korporacje, stowarzyszenia, zakłady i fundacje.

Wszystkie inne osoby w gminie są obcemi.

Przynależność do gminy.

§. 4.

Stósunki przynależności do gminy, określone są ustawą z 3. grudnia 1863 l. 105 dz. p. p.

Za nadanie prawa przynależności do gminy może gmina pobierać opłatę nie przewyższającą sumy 30 zł. w. a.

Obywatele.

§. 5.

Obywatelami są ci, którym gmina prawo obywatelstwa nadała.

Obywatelstwo tylko przynależnym do gminy nadawanem być może.

Za nadanie obywatelstwa może gmina pobierać opłatę.

Gminy mogą w uznaniu zasług publicznych nadawać obywatelstwo honorowe osobom będącym obywatelami państwa austriackiego.

Prawa i obowiązki członków gminy.

§. 6.

Członkom gminy służy prawo swobodnego pobytu w gminie. Mają oni udział podług postanowień niniejszej ustawy w prawach i korzyściach, jako też w obowiązkach i ciężarach gminy.

Przynależni do gminy mają nadto w razie zubożenia i niezdolności do pracy prawo do wsparcia stósownie do ustawy z dnia 3. grudnia 1863 l. 105 Dz. p. p.

Obywatelom zastrzega się prawo do udziału w fundacjach i zakładach osobno dla nich utworzonych.

Obywatelstwo honorowe nadaje prawa uczestników gminy, ale nie nakłada udziału w ich obowiązkach.

Prawo pobytu w gminie.

§. 7.

Obcym, którzy przynależność swą do pewnej gminy wykażą, lub przynajmniej dowiodą, iż poczynili potrzebne kroki ku wykazaniu przynależności, nie może gmina wzbronić pobytu w swym obrębie, dopóki tak oni jak i mieszkający z nimi członkowie ich rodzin nieskazitelny żywot prowadzą i nie stają się ciężarem dobroczynności publicznej.

Jeżeli obcy rozporządzeniem gminy w tym względzie czuje się pokrzywdzonym, służy mu prawo odwołania się do politycznej władzy powiatowej.

Utrzymanie prywatnych stosunków prawnych.

§. 8.

Niniejsza ustawa nie narusza prywatnych stosunków prawnych w ogóle, a w szczególności praw własności i użytkowania, służących bądź członkowi gminy, bądź też częściom gminy lub całym klasom mieszkanców.

D Z I A Ł III.

0 Reprezentacji gminnej.

§. 9.

Gminę reprezentuje we wszystkich jej sprawach Rada gminna.

Rada zawiaduje sprawami gminy przez Zwierzchność gminną.

A) Rada gminna.

Skład Rady gminnej.

§. 10.

Rada gminna składa się w miastach z radnych, wybranych przez członków gminy czynne prawo wyboru mających, w miasteczkach z radnych, wybranych przez członków czynne prawo wyboru mających, a nadto z członków bez wyboru do niej wchodzących (§. 12.).

W gminach, w których liczba członków do wyboru Rady gminnej uprawnionych nie przynosi 400, wybranych będzie 18 radnych, w gminach zaś liczących:

401 —	600	wyborców	24
601 —	1000	„	30
a nad	1000	„	36

radnych.

Do zastępowania radnych ubytych lub nie mogących brać udziału w czynnościach rady, wybrani będą równocześnie zastępcy, których liczba wynosić ma połowę liczby radnych.

Blizsze postanowienia o uprawnieniu do wyboru, obieralności i postępowaniu przy wyborach zawiera ordynacya wyborcza dla gmin.

§. 11.

Wstępując do Rady, składają radni i zastępcy do rąk naczelnika gminy przyrzeczenie sumiennego pełnienia przyjętych obowiązków.

Radni bez wyboru.

§. 12.

Każdy członek gminy miasteczka, opłacający przynajmniej szóstą część całej sumy podatków bezpośrednich w gminie do opłaty przypisanych, ma prawo nawet bez wyboru być członkiem Rady gminnej, jeżeli jest obywatelem państwa austriackiego i nie zachodzi względem niego żadna okoliczność wykluczająca lub wyłączająca, wskazana w ordynacyi wyborczej dla gmin.

Za osobę nie używającą własnowolności, wykonywa to prawo jej prawny zastępca lub teoz pełnomocnik.

Wojskowi w czynnej służbie i kobiety, jeżeli chcą z tego prawa korzystać, muszą, wszystkie zaś inne osoby mające to prawo, mogą je wykonywać przez pełnomocników.

Współposiadacze realności umocowują do wejścia w skład Rady gminnej jednego z pośród siebie lub inną osobę.

Radnego bez wyboru nie może zastępować, kto nie jest obywatelem państwa austriackiego, nie używa własnowolności lub w myśl ordynacyi wyborczej dla gmin od prawa wybierania i obieralności do Rady gminnej jest wykluczonym lub wyłączonym.

Zastępca może tylko jedną osobę zastępować.

Jeżeli zastępca już co do swojej osoby należy do Rady gminnej, głos jego przy głosowaniu podwójnie ma być liczony.

Radni bez wyboru nie będą wliczani do liczby radnych w §. 10. ustanowionej.

Radny bez wyboru, który także przez wybór został do Rady powołany, ma albo przyjąć wybór albo korzystać z prawa, przysługującego mu podług niniejszego paragrafu.

Peryod wyborczy.

§. 13.

Radni i zastępcy wybierani będą na lat sześć. Ustępujący radni i zastępcy urzędować będą aż do ukonstytuowania się nowej Reprezentacji gminnej. Ustępujący radni i zastępcy mogą być ponownie wybrani.

Wybór uzupełniający.

§. 14.

W miejsce radnego, ubywającego przed końcem peryodu wyborczego, powoła Rada gminna do grona swego na wniosek naczelnika gminy zastępcę z tego samego koła wyborczego, z którego radny ubył. Z pomiędzy zastępców ten będzie powołany, który przy wyborach największą ilość głosów otrzymał. W razie równości głosów rozstrzyga los. Jeżeli radny dłużej niż przez trzy miesiące nie może brać udziału w czynnościach Rady, powoła Rada gminna w sposób wyżej oznaczony zastępcę na czas, przez który ów radny w czynnościach Rady gminnej udziału brać nie może.

Gdyby jednak tylu radnych ubyło, iżby liczby radnych z jednego koła wyborczego nawet przez powołanie wszystkich z tego koła zastępców uzupełnić nie można, będzie niezwłocznie na podstawie ostatniej listy wyborczej rozpisany wybór uzupełniający z tegoż koła wyborczego.

Radni i zastępcy w wyborze uzupełniającym wybrani urzędować będą tylko do końca okresu wyborczego tych radnych i zastępców, w których miejsce zostali wybrani.

B) Zwierzchność gminna.

Skład Zwierzchności gminnej.

§. 15.

Zwierzchność gminna składa się z naczelnika gminy, jego zastępcy i dodanych do pomocy naczelnikowi gminy dwóch asesorów.

W razie potrzeby wolno wybrać i większą liczbę asesorów, jednak nie więcej jak 5.

Naczelnik gminy otrzymuje stałe wynagrodzenie z funduszów gminy. Minimum tego wynagrodzenia oznacza Wydział krajowy dla każdej z gmin tej ustawie podlegających, po wysłuchaniu Rad gminnych. Naczelnikowi gminy nie wolno zrzec się swego wynagrodzenia ani w całości ani częściowo.

Zastępca naczelnika pobierać będzie wynagrodzenie z funduszów gminnych, jeżeli przez czas dłuższy zastępować będzie naczelnika.

Urząd asesora, radnego i zastępcy radnego jest bezpłatny.

Wszystkim członkom Rady i Zwierzchności gminnej należy się od gminy zwrot wszystkich wydatków połączonych z ich urzędowaniem.

Wybór Zwierzchności gminnej.

§. 16.

Naczelnika gminy, jego zastępcę i asesorów wybiera Rada gminna na lat 6.

Warunki obieralności na te urzędy i sposób dokonania wyboru oznacza ordynacya wyborcza.

Wybór uzupełniający.

§. 17.

W razie opróżnienia posady naczelnika gminy, jego zastępcy lub asesora w ciągu okresu wyborczego, Rada gminna dokona w jego miejsce nowego wyboru, najdalej do dnia 14. Wybrany przy wyborze uzupełniającym naczelnik gminy, zastępca naczelnika lub asesor, urzędować będzie do końca sześćdziesiątka swego poprzednika.

Przyrzeczenie.

§. 18.

Naczelnik gminy, jego zastępca i asesorowie

winni przy objęciu urzędu w obecności delegata Wydziału powiatowego i w obec delegata Rady gminnej złożyć w ręce naczelnika politycznej władzy powiatowej lub jego delegata, w miejsce przysięgi przyrzeczenie, iż zachowają Cesarzowi wierność i posłuszeństwo, przestrzegać będą ustaw i wypełniać sumiennie obowiązki swoje.

C) Postanowienia ogólne.

Ustąpienie z posady.

§. 19.

Za przyzwoleniem Rady gminnej może naczelnik gminy, jego zastępca lub asesor, radny lub zastępca radnego urząd swój złożyć. Naczelnik gminy, zastępca naczelnika, asesor, radny lub zastępca radnego traci swój urząd, jeżeli zajdzie lub wiadomą się stanie okoliczność, któraby pierwotnie jego obieralność na członka Rady lub Zwierzchności gminnej była wykluczyła, lub jeżeli się do innej gminy przesiedli.

Jeżeli naczelnik gminy, zastępca naczelnika, asesor, radny lub zastępca radnego popadnie w śledztwo sądowe z powodu zbrodni, przekroczenia lub przestępstwa z chęciwości popełnionego, lub jednego z przekroczeń w §. 501, 504, 511, 512, 515 i 516 ustawy karnej wskazanych, lub jeżeli do jego majątku konkurs ogłoszony zostanie, wtedy nie będzie on mógł sprawować swego urzędu, dopóki trwa to postępowanie karne lub krydalne.

Jeżeli radny lub zastępca wchodzi w stosunki prawne z gminą, jako przedsiębiorca, dostawca lub dzierżawca, nie będzie on mógł sprawować swego urzędu, dopóki ten stosunek trwa i rachunki ztąd wynikłe ostatecznie załatwione nie będą.

Obowiązek przyjęcia wyboru.

§. 20.

Każdy podług przepisów wybrany członek gminy, winien przyjąć wybór bądź na członka Rady gminnej, lub też zastępcę, bądź na asesora.

Prawo wymówienia się od przyjęcia wyboru lub też od dalszego sprawowania urzędu służy tylko:

a) duchownym wszelkiego wyznania i nauczycielom publicznym;

b) urzędnikom i sługom c. k. Dworu, państwa, kraju, powiatów, zakładów i funduszków publicznych, dopóki w czynnej służbie zostają;

c) wojskowym, chociażby w czynnej służbie nie zostającym;

d) osobom liczącym przeszło 60 lat życia;

e) tym, którzy przez cały jeden okres wyborczy piastowali posady w Zwierzchności gminnej, jednak tylko na okres bezpośrednio następujący;

f) tym, którym ułomność fizyczna, lub znacznie i trwale nadwątlone zdrowie nie pozwalają obowiązków urzędowych wykonywać;

g) tym, którzy z powodu zwykłego zatrudnienia corocznie, często lub przez dłuższy czas nie bywają w gminie obecni;

h) zostającym w służbie prywatnej, jeżeliby przez przyjęcie wyboru w stosunku swoim służbowym uszczerbku doznać mogli;

i) tym, którzy bez wyboru do Rady gminnej należą (§. 12).

Kto bez takiego uwalniającego powodu wzbrania się przyjąć wyboru, lub przyjęty urząd dalej sprawować, podpada karze pieniężnej, którą Rada gminna aż do wysokości 20 zł. wymierzyć może.

Przeciw takiemu orzeczeniu Rady służy odwołanie się do Wydziału powiatowego; kara pieniężna wpływa do kasy gminnej na fundusz ubogich.

D Z I A Ł I V.

O zakresie działania gminy.

ROZDZIAŁ I.

0 zakresie działania gminy w ogóle.

§. 21.

Zakres działania gminy jest;

- a) własny i
- b) poruczony.

Własny zakres działania.

§. 22.

Własny zakres działania t. j. zakres, w którym gmina z zachowaniem ustaw samodzielnie zarządzać i rozporządzać może, obejmuje w ogóle wszystko, co bezpośrednio dotyczy interesu gminy i w jej granicach własnymi jej siłami załatwionem i przeprowadzonym być może.

W myśl tego należą do własnego zakresu działania gminy w szczególności:

a) wolny zarząd majątkiem gminnym i załatwianie spraw, odnoszących się do związku gminy;

b) czuwanie nad bezpieczeństwem osób i ich mienia;

c) staranie o zakładanie i utrzymywanie gminnych dróg, mostów, ulic i placów, niemniej o bezpieczeństwo i łatwość komunikacji po drogach i wodach;

d) policja polowa;

e) dozór policyjny nad przedmiotami żywności, nad targami, nad miarą i wagą;

f) policja zdrowia;

g) policja nad czeladzią i wyrobnikami, niemniej wykonywanie przepisów o czeladzi służebnej;

h) policyjny dozór nad obyczajnością publiczną;

i) sprawy ubogich, opieka nad zakładami dobroczynnymi gminy, zapobieganie żebractwu;

k) policja ogniowa, policja budownictwa, wykonywanie przepisów, porządku budowniczego i udzielanie policyjnego pozwolenia na budowy;

l) ustawą oznaczyć się mający wpływ na szkoły średnie, przez gminę utrzymywane i na szkoły ludowe: staranie o zakładanie, uposażenie i utrzymywanie szkół ludowych, z uwzględnieniem istniejących jeszcze patronatów szkolnych i przepisów konkurencji do szkół;

m) jednanie stron w sporze będących przez mężów zaufania z gminy wybranych;

n) przedsięwzięcie dobrowolnej sprzedaży nieruchomości drogą licytacji.

Z wyższych względów państwa mogą być pewne czynności policji miejscowej w pojedynczych gminach, w drodze ustawy krajowej, przekazane osobnym organom rządowym.

Poruczony zakres działania.

§. 23.

Ustawy określają poruczony zakres działania gminy, t. j. jej obowiązek do współdziałania w sprawach publicznej administracji.

ROZDZIAŁ II.

O zakresie działania Rady gminnej.

§. 24.

Rada gminna jest w sprawach gminy władzą uchwalającą i nadzorującą.

Władza wykonawcza jej nie służy.

Rada gminna zastępuje gminę w wykonaniu jej praw i obowiązków, wydaje w granicach ustawami oznaczonych imieniem gminy postanowienia obowiązujące i uchwała sposób ich wykonania. Ona jest władzą zwierzchnią gminy we wszystkich sprawach gminy, obowiązana strzedz dobra gminy i starać się o zaspokojenie jej potrzeb.

§. 25.

Rada gminna obraduje i uchwała o wszystkich sprawach gminy, jej majątku, dobra lub zakładów w granicach ustaw obowiązujących.

W szczególności należy do zakresu działania Rady gminnej:

a) zmiana granic gminy (§. 2);

b) ustanawianie zasad zarządu, tudzież sposobu użytkowania majątku i dobra gminy i zakładów gminnych;

c) sprawy należące do zwyczajnego zarządu majątkiem, które Rada gminna osobną uchwałą sobie zastrzegła (§. 26);

d) nabywanie lub pozbywanie nieruchomości lub praw, według ustaw za nieruchomości uważanych, obciążanie majątku gminy, zaciąganie pożyczek i lokowanie kapitałów;

e) stawianie kosztem gminy nowych budowli, przekształcanie lub znoszenie istniejących, tudzież inne przedsiębiorstwa, nakładem gminy wykonywać się mające;

f) zaprowadzenie nowych zakładów gminnych, lub zwiniecie istniejących;

g) zawieranie, rozwiązywanie, zmiany kontraktów najmu i dzierżaw;

h) uchwalanie budżetu rocznego, wydatków budżetem nieprzewidzianych i kredytów dodatkowych, przyzwalanie na przenoszenie uchwalonych kredytów z jednej rubryki do drugiej, uchwalanie wszelkich zmian w budżecie, starania się o pokrycie niedoboru, uchwalanie dodatków do podatków, opłat, prestacyi i usług i oznaczenie dziennych cen takich prestacyi i robót;

i) sprawdzanie i załatwianie rachunków rocznych;

k) przyzwalanie na rozpoczęcie sporów prawnych i na odstąpienie od nich; zatwierdzanie ugód spór umarzających, ustanawianie zastępców prawnych;

l) zatwierdzanie wyników wszelkich licytacji;

m) wybór naczelnika gminy, jego zastępcy i asesorów;

n) uchwalanie etatu i płac urzędników i służb gminnych, jako też instrukcyi służbowych i statutu emerytalnego dla tychże;

o) wyznaczanie wynagrodzenia dla naczelnika gminy i jego zastępcy (§. 15);

q) mianowanie i oddalanie urzędników i wymiar emerytury dla nich, na wniosek naczelnika gminy;

p) nadzór i kontrola nad czynnościami Zwierzchności gminnej;

r) nadawanie prawa przynależności do gminy i obywatelstwa, tudzież obywatelstwa honorowego, ustanawianie opłat za nadawanie prawa przynależności i obywatelstwa;

s) wykonywanie służącego gminie prawa patronatu lub prezentowania, rozdawania miejsc fundacyjnych, nie uwłaczając prawom na różnicy wyznań opartym;

t) wybór mężów zaufania do jednania stron;

u) uchwalanie regulaminów dla własnych czynności;

w) udzielanie zdania swego władzom wyższym na ich żądanie;

z) rozstrzyganie zażaleń przeciw zarządzeniom naczelnika gminy.

Zwyczajny zarząd majątkiem.

§. 26.

Zwyczajny zarząd majątkiem nie należy do zakresu działania Rady gminnej, lecz Rada może

poszczególne sprawy tego zarządu, na wniosek lub po wysłuchaniu Zwierzchności gminnej swojej uchwałe zastrzedz.

Ustanawianie służby.

§. 27.

Rada winna przydać Naczelnikowi gminy służbę potrzebną do załatwiania czynności, wpływających z własnego i poruczonego zakresu działania.

Jeżeli Rada uzna potrzebę ustanowienia posad urzędowych lub służbowych, wtedy uchwali liczbę i płacę urzędników i służ, orzecze o warunkach i sposobie ich mianowania i ich zaopatrzeniu.

Uchwały te poda naczelnik gminy za pośrednictwem Wydziału powiatowego do wiadomości Wydziału krajowego.

Gdyby Rada gminna się wzbraniała uchwalić etat urzędników i służ, lub gdyby się okazało, że uchwalony przez Radę gminną etat nie wystarcza do należytego załatwiania czynności własnego i poruczonego zakresu działania, a Rada gminna mimo wezwania wskazanych jej braków nie uzupełniła, Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem orzec może, jakiej kategorii urzędników i w jakiej liczbie, gmina ustanowić i opłacać ma.

Nadzorowanie Zwierzchności gminnej.

§. 28.

Rada gminna ma prawo i obowiązek urzędowanie Zwierzchności gminnej ciągle nadzorować. Nadzór ten wykonywa Rada gminna za pomocą jednej lub kilku komisji z grona swego wybranych, które obowiązane będą o każdej dostrzeżonej nieprawidłowości lub wadliwości w urzędowaniu Zwierzchności gminnej bezzwłocznie Radę gminną zawiadomić i poczynić wnioski o usunięcie złego, zaś po upływie każdego roku administracyjnego przedłożyć Radzie gminnej sprawozdanie o swoich czynnościach z wnioskami, jakie uznają za stosowne.

Skoro Rada gminna przekona się o nieprawidłowościach lub wadliwościach, winna się postarać o bezzwłoczne ich usunięcie, a gdyby to nie odniosło skutku, donieść o tem Wydziałowi powiatowemu.

Dla komisji kontrolujących uchwała Rada gminna osobne instrukcje i przedłoży je Wydziałowi powiatowemu do wiadomości.

Naczelnik gminy winien najdalej do dni 30 po upływie każdego roku administracyjnego przedłożyć Wydziałowi powiatowemu odpisy sprawozdań komisji kontrolujących w ubiegłym roku, jakoteż odpis uchwał Rady gminnej na podstawie tych sprawozdań zapadłych, lub donieść w tym terminie o zachodzących przeszkodach.

Rada gminna może także ustanowić osobne komisje do nadzorowania przedsiębiorstw gminnych, tudzież do udzielania zdań i przedstawiania wniosków w sprawach gminnych.

Do takich komisji Rada gminna powołać może mężów zaufania z poza grona swego.

Ani komisja kontrolująca, ani specjalne komisje w myśl niniejszego paragrafu ustanowione, władzy wykonawczej nie mają, a zatem ani same nie zarządzić, ani Zwierzchności gminnej poleceń wydawać nie mogą.

Rewizja kasy.

§. 29.

Rada gminna winna wybrać osobną komisję, której obowiązkiem będzie przynajmniej cztery razy do roku przedsięwziąć rewizję kasy gminnej i kas zakładów i funduszków pod zarządem gminy zostających i o każdej rewizji Radzie gminnej zdać sprawę na ręce naczelnika gminy, który odpis każdego sprawozdania do dni 8 Wydziałowi powiatowemu przedłożyć ma.

Jeżeli członkowie komisji szkonnującej obowiązkom w niniejszym paragrafie na nich włożonym zadość nie uczynią, może Wydział powiatowy przeprowadzić szkonto kasy na koszt gminy. Oprócz tego winien Wydział powiatowy od czasu do czasu kasę gminną niespodziewanie szkonnować.

Sprawy policji miejscowej.

§. 30.

O ile sprawowanie policji miejscowej nie jest mocą ustawy przekazane organom rządowym, może Rada gminna w granicach ustaw wydawać obowiązujące w obrębie gminy przepisy co do policji miejscowej i za przekroczenie tychże zagrażać karą pieniężną aż do wysokości 50 zł.,

lub w razie niemożności uiszczenia kary pieniężnej, karą aresztu do dni 10.

Uchwały takie Rada gminna powziąć może tylko na wniosek lub po wysłuchaniu naczelnika gminy.

§. 31.

Rada gminna winna uchwalić środki pieniężne na utrzymanie zakładów i urzędzeń policji miejscowej i jest odpowiedzialną za wszelkie zaniedbania w tej mierze, pochodzące z jej winy.

Odpowiedzialność gminy.

§. 32.

Gdyby kto poniósł szkodę z powodu zaniedbania przez gminę obowiązków względem policji miejscowej na niej ciężących, winna gmina poniesioną szkodę wynagrodzić. W szczególności obowiązana jest gmina wynagrodzić szkodę wyrządzoną w jej obrębie przez gwałt publiczny przy zbiegowisku dokonany, jeżeliby ani jeden ze sprawców nie był schwytanym a na gminie ciężyła wina niedbałości w zapobieżeniu temu gwałtowi.

Orzeczenie względem obowiązku wynagrodzenia szkody, wyda polityczna władza powiatowa za poprzedniem wysłuchaniem Wydziału powiatowego.

Jeżeli co do wysokości wynagrodzenia porozumienie się pomiędzy gminą a poszkodowanym nie nastąpi, wynagrodzenie to ma być poszukiwanem zwykłą drogą prawa.

Zaopatrywanie ubogich.

§. 33.

Rada gminna ma czuwać nad tem, aby ubodzy według ustaw zaopatrzeni byli. Gdyby zakłady i fundusze na ten cel przeznaczone nie wystarczały, Rada postara się o potrzebne środki i oznaczy sposób ich użycia.

Udzielanie zdania.

§. 34.

Na rządanie władz rządowych lub autonomicznych winna Rada gminna udzielać im swojego zdania.

Rozstrzyganie zażaleń.**§. 35.**

Rada gminna rozstrzyga zażalenia przeciw rozporządzeniom naczelnika gminy, w sprawach dotyczących się majątku i dobra gminnego lub zakładów gminnych, niemniej w tych sprawach, w których naczelnik gminy tylko uchwały Rady gminnej wykonywa.

We wszystkich innych sprawach własnego zakresu działania rozstrzyganie rekursów przeciw postanowieniom naczelnika gminy należy do Wydziału powiatowego, zaś w sprawach poruczonego zakresu działania do politycznej władzy powiatowej.

Regulamin.**§. 36.**

Wydział krajowy wyda regulamin dla czynności Rad gminnych, tudzież instrukcję dla czynności Zwierzchności gminnych we własnym zakresie działania i dla kas gminnych uwzględniając różnicę potrzeb i stosunków zachodzących między gminami większemi i mniejszemi.

Rada gminna może jednak uchwalić inny regulamin dla własnych czynności i instrukcję dla swej Zwierzchności gminnej co do spraw własnego zakresu działania i swojej kasy gminnej, winna jednak regulamin dla własnych czynności i instrukcję dla Zwierzchności gminnej przedłożyć za pośrednictwem Wydziału powiatowego Wydziałowi krajowemu do wiadomości.

Instrukcja dla kasy gminnej, przez Radę gminną uchwalona, wymaga zatwierdzenia przez Wydział krajowy.

Dopóki Rada gminna nie uchwali i nie przedłoży Wydziałowi krajowemu osobnego regulaminu dla swoich czynności i osobnej instrukcji dla Zwierzchności gminnej, obowiązującą będą regulamin i instrukcja przez Wydział krajowy wydana.

Instrukcja dla kasy gminnej przez Wydział krajowy wydana obowiązująca będzie tak długo, dopóki uchwalona przez Radę gminną osobna instrukcja dla swej kasy, nie uzyska zatwierdzenia Wydziału krajowego.

Zwoływanie Rady.**§. 37.**

Rada gminna zbiera się na posiedzenie, ile razy zajdzie tego potrzeba, najmniej zaś raz na miesiąc. Naczelnik gminy lub jego zastępca zwołuje Radę na posiedzenie. Każde posiedzenie, które nie jest tym sposobem zwołane, jest nieprawne, a powzięte na niem uchwały są nieważne.

Naczelnik gminy musi zwołać Radę, jeżeli tego zażąda przynajmniej trzecia część radnych, polityczna władza powiatowa albo też Wydział krajowy, lub Wydział powiatowy.

O nastąpić mającemu posiedzeniu naczelnik gminy w każdym razie winien zawiadomić wszystkich w gminie obecnych radnych.

Komplet do uchwał.**§. 38.**

Rada gminna nie może powziąć uchwały, jeżeli więcej niż połowa radnych nie jest na posiedzeniu obecna.

Do uchwały ustanawiającej budżet, jakoteż do uchwały podlegającej wyższemu zatwierdzeniu, potrzebna jest obecność dwóch trzecich radnych.

Jeżeli na posiedzenie nie zbierze się ilość radnych potrzebna do powzięcia uchwał, winien naczelnik gminy najdalej do trzech dni zwołać Radę powtórnie i zarazem wezwać zastępców.

Na każdego radnego i zastępcę, który nie stawi się na to drugie posiedzenie i nie usprawiedliwi swej nieobecności, winien naczelnik gminy nałożyć karę pieniężną aż do 10 zł.

Przeciw takiemu orzeczeniu służy odwołanie się do Wydziału powiatowego.

Grzywnę tę ściągnie naczelnik gminy. Radnego lub zastępcę, który bez usprawiedliwienia się na trzech po sobie następujących posiedzeniach się nie jawi, może Rada gminna na czas oznaczony, lub też na cały w toku będący peryod wyborczy od udziału w obradach i uchwałach Rady wykluczyć. Przeciw tej uchwale służy wykluczonemu rekurs do Wydziału powiatowego w terminie dni 14, licząc od dnia doręczenia mu zawiadomienia o dotyczącej uchwale Rady gminnej.

Przeszkody uczestnictwa w obradach.

§. 39.

Członek Zwierzchności gminnej lub Rady gminnej nie może być obecnym na posiedzeniu, jeżeli przedmiot obrady lub uchwały dotyczy jego urzędowania, jego własnych interesów prywatnych, lub też interesów jego żony, albo osób z nim w pierwszym lub drugim stopniu spokrewnionych lub spowinowacanych; winien jednak na żądanie Rady stawić się dla udzielenia żądanych wyjaśnień.

§. 40.

Członkowie Zwierzchności gminnej są obowiązani być obecnymi na każdym posiedzeniu Rady i mogą w każdym czasie głos zabrać. W głosowaniu przy sprawdzeniu rachunków i udzieleniu Zwierzchności gminnej absolutorium nigdy udziału brać nie mogą.

Przewodniczenie na posiedzeniach.

§. 41.

Na posiedzeniach Rady gminnej przewodniczy naczelnik gminy, a w razie przeszkody jego zastępca. Każde posiedzenie odbyte z pominięciem tego przepisu jest nieważne. Naczelnik gminy lub jego zastępca zwołuje Radę, zagaja i zamyka posiedzenie, układa porządek dzienny, kieruje rozprawami i przestrzega porządku w zgromadzeniu.

Sekretarz Rady.

§. 42.

Rada gminna wybiera sekretarza swego bądź z grona swego, bądź z pomiędzy urzędników gminy.

Warunki ważności uchwał.

§. 43.

Do ważności uchwały potrzebną jest bezwzględna większość głosów obecnych radnych. W razie równości głosów rozstrzyga przewodniczący. W innych wypadkach przewodniczący nie głosuje z wyjątkiem wyborów. Głosowanie odbywa się jawnie: wolno jest jednak Radzie uchwalić głosowanie tajne.

Jawność posiedzeń.

§. 44.

Posiedzenia Rady odbywają się w lokalu urzędowym publicznie, wyjątkowo jednak może

Rada uchwalić tajne posiedzenie. Posiedzenia, na których przedmiotem obrad jest budżet lub zamknięcia rachunków, w każdym razie będą publiczne.

Gdyby publiczność mięszała się do obrad lub w inny sposób przeszkadzała obradom, przewodniczący ma prawo i obowiązek po poprzednim bezskutecznym napomnieniu, nakazać wydalenie publiczności z miejsca posiedzeń.

Protokół posiedzenia.

§. 45.

Z każdego posiedzenia spisany będzie w księdze na to przeznaczonej protokół, obejmujący nazwiska radnych, wnioski na posiedzeniu czynione i zapadłe uchwały. Protokół ma być stwierdzony podpisem przewodniczącego, dwóch obecnych na posiedzeniu radnych i sekretarza.

Każdemu członkowi gminy wolno przeglądać protokoły.

ROZDZIAŁ III.**0 zakresie działania zwierzchności gminnej.**

§. 46.

Naczelnik gminy w sprawach gminy jest organem zarządzającym i wykonawczym.

W razie przeszkody zastępuje naczelnika gminy jego zastępca, tego zaś jeden z asesorów. Rada gminna na początku każdego roku oznaczy, który asesor w razie przeszkody zastępcy ma zastępować naczelnika gminy.

§. 47.

Do zakresu działania naczelnika gminy należy w szczególności:

- a) przewodniczenie w Radzie gminnej i przygotowanie wniosków do uchwał Rady;
- b) wykonanie ustaw i rozporządzeń we własny zakres działania gminy wchodzących;
- c) wykonanie wszelkich uchwał i zarządzeń Rady gminnej;
- d) kierownictwo urzędem gminnym, nadzór nad urzędnikami i sługami;
- e) wykonywanie policyi miejscowej;
- f) zarządzanie w razach nagłych za następnem usprawiedliwieniem w obec Rady gminnej;

g) przedstawienie do mianowania i oddalania urzędników gminy i wykonywanie władzy dyscyplinarnej nad urzędnikami i sługami;

h) zarząd majątkiem, dobrem i dochodami gminy, zakładów i funduszy gminnych, lub pod zarządem gminy zostających;

i) prowadzenie kasowości i rachunkowości gminy;

k) wykonywanie wszelkich spraw poruczonego zakresu działania.

§. 48.

Naczelnik gminy reprezentuje gminę na zewnątrz.

Dokumenty, mocą których gmina przyjmuje zobowiązania względem osób trzecich muszą być podpisane przez naczelnika gminy i jednego asesora.

Dokument dotyczący interesu, do którego zawarcia potrzebne jest przyzwolenie Rady lub wyższe zatwierdzenie, musi być nadto podpisanym przez dwóch radnych i powołać się na to przyzwolenie lub zatwierdzenie. W każdym razie dokument wydany imieniem gminy musi być zaopatrzone pieczęcią gminną.

Sprawowanie policji miejscowej.

§. 49.

Do naczelnika gminy należy odpowiednie ustawom sprawowanie policji miejscowej, o ile pojedyncze jej czynności nie są przekazane w drodze ustawy krajowej organom rządowym.

W nagłych wypadkach nieszczęścia, n. p. przy pożarach lub powodziach i t. p. naczelnik gminy ma prawo zarządzić wykonanie robót wszelkiego rodzaju, o ile są niezbędne do usunięcia niebezpieczeństwa chwilowego i zmusić do tych robót każdego zdolnego do nich członka gminy, a nawet i obcych. Gdyby środki policji miejscowej nie były dostateczne do zabezpieczenia dobra publicznego (jak n. p. w razie epidemii) lub gdyby własne siły gminy nie wystarczały do odwrócenia grożącego niebezpieczeństwa, naczelnik gminy winien zawiadomić o tem natychmiast polityczną władzę powiatową.

Zagrażanie karami.

§. 50.

Naczelnik gminy ma wyjątkowo prawo za-

grażania karą pieniężną do 10 zł. lub w razie niemożności jej uiszczenia karą aresztu do dwóch dni, jeżeli tego wymaga wykonanie przepisu tymczasowego policji miejscowej niedopuszczającego zwłoki.

Wykonywanie władzy karnej.

§. 51.

O ile w ustawach i przepisach, które dotyczą policji miejscowej należącej do zakresu działania gminy, wyrażoną jest sankcja karna, i o ile przekroczenia tych ustaw i przepisów niepodlegają ustawie karnej, służy prawo orzekania kar za takie przekroczenia naczelnikowi gminy, a względnie jego zastępcy.

W ten sposób mają być także orzekane kary oznaczone przez Radę gminną (§. 30.)

Tylko kary pieniężne, lub w razie niemożności ich uiszczenia kary aresztu, mogą być orzekane.

Wszelkie orzeczenia kar mają być w osobną księgę wpisywane.

Tok instancyj.

§. 52.

Od orzeczeń wydanych według §. 51. odwołać się można do politycznej władzy powiatowej.

Jeżeli orzeczenia tyczą się duchownych uznanych wyznań religijnych, nauczycieli publicznych, urzędników rządowych lub krajowych, zostających w czynnej służbie, albo członków Sejmu krajowego, natenczas winien naczelnik gminy przedłożyć to orzeczenie politycznej władzy powiatowej do poprzedniego zbadania i potwierdzenia.

Przeznaczenie kar.

§. 53.

Kary pieniężne, orzeczone podług §. 51. wpływają do kasy gminnej na fundusz ubogich gminy.

Przedstwienie urzędników do mianowania i przeniesienia w stan spoczynku.

§. 54.

Na podstawie etatu przez Radę gminną uchwalonego lub na podstawie orzeczenia Wydziału krajowego w myśl ostatniego ustępu §. 27. w poro-

zumieniu z c. k. Namiestnictwem wydanego, naczelnik gminy przedstawia Radzie gminnej urzędników gminy do mianowania. Mianowani urzędnicy posiadać muszą przepisaną kwalifikację.

Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem oznaczy, jakie kwalifikacje dla każdej kategorii posad są potrzebne z uwzględnieniem różnicy potrzeb i stosunków gmin większych a mniejszych, z pozostawieniem odpowiedniego czasu przejściowego.

Naczelnik gminy przedstawia Radzie gminnej wnioski o przeniesienie urzędników w stan spoczynku i wymierzenie emerytury dla nich.

Naczelnik gminy mianuje i oddała sługi gminne i przedstawia Radzie gminnej wnioski co do ich zaopatrzenia.

Sledztwa dyscyplinarne.

§. 55.

Naczelnik gminy wdraża i przeprowadza sledztwa dyscyplinarne przeciw urzędnikom i sługom gminnym i orzeka o karach dyscyplinarnych.

Naczelnik może w drodze dyscyplinarnej urzędnika suspendować. Oddalenie urzędnika ze służby w drodze dyscyplinarnej nastąpić może tylko za uchwałą Rady gminnej.

Orzeczenie dyscyplinarne przeciw rachmistrzowi, kasyerowi i kontrolorowi tylko Rada gminna po wysłuchaniu naczelnika gminy wydać może.

Zarząd majątkiem.

§. 56.

Naczelnik gminy zarządza majątkiem gminy, nadzoruje użytkowanie i zarząd dobra gminnego, kieruje przedsiębiorstwami gminy, czuwa nad ich wykonaniem i załatwia sprawy ubogich według ustaw.

Naczelnik zawiaduje zakładami gminnymi i nadzoruje zakłady własny Zarząd mające, o ile akt fundacyi lub umowy innych nie zawierają postanowień.

W szczególności winien naczelnik gminy starać się o ściąganie wszystkich wierzytelności gminy, zakładów i funduszków gminnych lub pod zarządem gminy zostających, tudzież wszelkich czynnych zaległości. Gdyby naczelnik obowiązku tego należycie nie wypełniał, a Rada gminna

mimo upomnienia ze strony Wydziału powiatowego, temubym nie zaradziła, Wydział powiatowy będzie miał prawo zarządzić środki zaradcze, jakie uzna za stosowne, a nawet ustanowić na koszt gminy zastępcę prawnego, który imieniem gminy wierzytelności i zaległości w drodze właściwej poszukiwać będzie.

Przepis ten odnosi się także do pretensyj gminy, któreby jej z mocy §§. 63 - 65 do członków Zwierzchności gminnej przysługiwały.

Kolaudacje.

§. 57.

Naczelnik gminy zarządza wszelkie roboty i dostawy dla gminy, rozpisuje i przeprowadza licytacje, odbiera i kolauduje wykonane roboty lub dostawy. Do każdego odbioru i do każdej kolaudacji winien naczelnik gminy zawiadamiać komisję kontrolującą Rady gminnej a to w takim czasie, aby komisya czynność tę ze swej strony nadzorować mogła.

Komisye.

§. 58.

Rada gminna może na wniosek lub po wysłuchaniu naczelnika gminy uchwalić, aby sprawowanie poszczególnych czynności ogólnego zarządu gminnego lub polityki miejscowej powierzone zostało osobnym komisjom.

Każda taka komisya składa się z jednego członka Zwierzchności gminnej, jako przewodniczącego i kilku członków przez Radę gminną z jej grona lub z poza jej grona wybranych.

Dla takich komisji winna Rada gminna uchwalić osobne instrukcje.

Komisye te podlegają naczelnikowi gminy polecenia jego wykonywać ściśle są obowiązane.

Dobrowolne licytacje.

§. 59.

Naczelnik gminy zezwala na przedsięwzięcie dobrowolnej sprzedaży ruchomości drogą licytacji i czuwa nad zachowaniem i ściśłem wypełnieniem istniejących w tej mierze przepisów.

Kasowość i rachunkowość.

§. 60.

Naczelnik gminy jest odpowiedzialny za na-

łyżte prowadzenie kasowości i rachunkowości, jest przeto obowiązany kasę przynajmniej raz na miesiąc szkontować.

Poruczonego zakres działania.

§. 61.

Naczelnik gminy załatwia wszelkie sprawy należące do poruczonego zakresu działania gminy w sposób ustawami przepisany lub przez władzę wskazany. Jeżeli oznaczenie sposobu wykonania pozostawione jest w całości lub częściowo gminie, naczelnik winien zastósować się w tym względzie do uchwały Rady gminnej.

Wszakże w razach nadzwyczaj nagłych, gdyby uchwała Rady bez szkody lub niebezpieczeństwa poprzednio nie mogła być zasiągnięta, może naczelnik gminy działać według własnego zdania, winien jednak następnie w jak najkrótszym czasie wyjednać sobie zatwierdzenie Rady.

Rząd może polecić na swój koszt załatwienie spraw, należących do poruczonego zakresu działania w całości lub części organom własnym.

Wstrzymanie wykonania uchwał.

§. 62.

Jeżeli naczelnik gminy sądzi, że uchwała przez Radę gminną powzięta, narusza ustawę, przekracza zakres działania Rady lub jest szkodliwą interesom gminy, winien wstrzymać wykonanie takiej uchwały i najdalej do trzech dni po jej powzięciu odnieść się do wyższej władzy o rozstrzygnięcie, czy uchwała wykonaną być ma, czy nie.

Orzeczenie to należy do politycznej władzy powiatowej, jeżeli naczelnik sądzi, że uchwała narusza ustawę lub przekracza zakres działania gminy, zaś do Wydziału powiatowego, jeżeli sądzi, że uchwała jest szkodliwą interesom gminy.

Władza wyższa winna wydawać swoje orzeczenie w ciągu dni ośmiu, a jeżeli sprawa należy do własnego zakresu działania gminy polityczna władza powiatowa zawiadomi o swoim orzeczeniu Wydział powiatowy.

Orzeczenie tych władz jest dla naczelnika gminy stanowczem i nie służy mu prawo wyższego odwołania się.

Rada gminna ma jednak prawo wnieść rekurs od takiego orzeczenia do Namiestnictwa

a względnie do Wydziału krajowego w terminie 14-dniowym.

O wstrzymaniu wykonania uchwał naczelnik ma Radę gminną na najbliższem posiedzeniu zawiadomić. Jeżeli naczelnik gminy nie przedłoży władzy wyższej w terminie 3-dniowym uchwały wstrzymanej do rozstrzygnięcia, uchwała ta staje się prawomocną i bezzwłocznie wykonaną być musi, o ile nie zachodzi wypadek w §. 104 przewidziany.

Odpowiedzialność naczelnika gminy.

§. 63.

Naczelnik gminy jest za swoje czynności urzędowe odpowiedzialnym gminie. Od tej odpowiedzialności uwolnić nie może naczelnika gminy ustanowienie komisji dla poszczególnych spraw (§. 58.).

Co do poruczonego zakresu jest on odpowiedzialnym Rządowi.

Pretensye gminy co do wynagrodzenia szkód pochodzące, z odpowiedzialności orzeczonej w tym paragrafie, mają być poszukiwane zwykłą drogą prawa.

§. 64.

Jeżeli zastępca naczelnika gminy lub jeden z asesorów powołany zostaje do zastępowania naczelnika gminy, względnie jego zastępcy, natenczas zastępca naczelnika gminy, względnie asesor, wchodzi we wszystkie prawa i obowiązki naczelnika gminy i są odpowiedzialnymi za swoje czynności urzędowe tak samo jak naczelnik gminy.

§. 65.

Asesorowie dodani są naczelnikowi gminy dla pomocy w urzędowaniu. Asesorowie winni naczelnika wspierać w urzędowaniu i mają według jego zarządzenia i pod jego odpowiedzialnością wykonywać czynności, które im poruczy.

Każdy asesor odpowiedzialny jest gminie za zaniedbanie lub nie należyte wykonanie czynności przez ustawę niniejszą w ogóle, przez naczelnika gminy lub przez Radę gminną w szczególności, mu poruczonych.

Pretensye gminy do wynagrodzenia szkód z odpowiedzialności tym paragrafem orzeczonej, mają być dochodzone zwykłą drogą prawa.

D Z I A Ł V.

O gospodarstwie gminnem i nakładaniu ciężarów na gminę.**Inwentarz majątku.**

§. 66.

Wszelka ruchoma i nieruchoma własność, niemniej wszelkie prawa i przywileje gminy i jej zakładów winny być utrzymywane w ciągłej widoczności zapomocą dokładnego inwentarza.

Inwentarz ten ma być spisany w ciągu pierwszego roku po zaprowadzeniu niniejszej ustawy. Każda następna zmiana ma być w nim uwidoczniiona.

Każdemu członkowi gminy wolno jest przejrzeć inwentarz.

Zakładanie i utrzymywanie inwentarza należy do naczelnika gminy, który ma także starać się o wpisanie do ksiąg hipotecznych wszystkich praw gminy względem nieruchomości. Pierwszy inwentarz przedłożony będzie Radzie gminnej do zatwierdzenia, a dwa odpisy zatwierdzonego inwentarza przedłoży naczelnik gminy Wydziałowi powiatowemu, który jeden z tych odpisów przesłę Wydziałowi krajowemu.

O zmianach inwentarza uwiadomi naczelnik najdalej w dwa miesiące po upływie każdego roku Radę gminną i Wydział powiatowy, który o tem doniesie Wydziałowi krajowemu.

Utrzymywanie majątku zakładowego.

§. 67.

Zakładowy majątek i dobro gminy i jego zakładów mają być utrzymywane w całości i w dobrym stanie.

Do podziału zakładowego majątku lub dobra między członków gminy, potrzebna jest uchwała Sejmu krajowego.

Użytkowanie majątku gminnego.

§. 68.

Majątek gminy i jej zakładów ma być w ten sposób administrowany, aby przyniósł ile możności największy stały dochód. Nadwyżki roczne mają być użyte do pokrycia potrzeb w roku następnym, o ile by zaś na ten cel nie były po-

trzebne, należy je ulokować pożytecznie i do majątku zakładowego przyłączyć.

§. 69.

Dotychczasowy niezaprzeczony zwyczaj rozstrzyga, którzy członkowie gminy i w jakim wymiarze w użytkach dobra gminnego udział mają.

Rada gminna uwzględniając ten zwyczaj i istniejące specjalne tytuły prawne, uchwali postanowienia regulujące to uczestnictwo, przy czem ustanowić może opłatę za użytkowanie z dobra gminnego.

Rada gminna uchwali także sposób użytkowania z dobra gminnego. uchwała ta wymaga zatwierdzenia Wydziału powiatowego.

Nadwyżka dochodów z dobra gminnego, pozostająca po zaspokojeniu osób uprawnionych, wpływa do kasy gminnej.

Rok administracyjny.

§. 70.

Rok administracyjny gminy zaczyna się i kończy się równocześnie z rokiem administracyjnym państwa.

Budżet i rachunki roczne.

§. 71.

Naczelnik gminy winien corocznie ułożyć budżet gminny i zakładów gminnych na następny rok administracyjny i przedłożyć go Radzie gminnej na trzy miesiące przed rozpoczęciem roku administracyjnego.

Rada gminna ma budżet uchwalić najpóźniej na miesiąc przed rozpoczęciem roku administracyjnego.

Rachunki z przychodów i wydatków gminy, funduszów i zakładów gminnych, lub pod zarządem gminy zostających, winien naczelnik gminy najpóźniej w miesiąc po upływie roku administracyjnego przedłożyć Radzie gminnej, która obowiązana jest rachunki najdalej do dwóch miesięcy po ich przedłożeniu rozpoznać i zatwierdzić.

Tak budżet jak i rachunki roczne, zanim Radzie do rozpoznania przedstawione zostaną, winny być poprzednio najmniej przez dwa tygodnie złożone do przejrzenia przez członków gminy, których spostrzeżenia przy rozpoznaniu budżetu i rachunków wzięte będą pod rozwagę.

Gdyby Rada gminna nie wstawiła w swój budżet należności, którą gmina uiścić jest obowiązana bądź na mocy ustawy, bądź na mocy wyroku lub dokumentu, mającego wedle ustaw moc egzekucyjną, ma Rada powiatowa prawo i obowiązek wstawić te należności w budżet gminy i nałożyć na ich pokrycie dodatki do podatków.

§. 72.

O dniu, w którym projekt budżetu i rachunki roczne Radzie gminnej przedłożone zostały, zawiadomi naczelnik gminy Wydział powiatowy.

Uchwalony przez Radę budżet i sprawdzone przez nią rachunki, przedłożyć należy w dwóch odpisach Wydziałowi Rady powiatowej, który jeden odpis przedłoży Wydziałowi krajowemu.

§. 73.

Do sprawdzenia rachunków w §. 71. wymienionych, Rada gminna wybrać ma komisję, która sprawozdanie i wnioski swoje Radzie gminnej najdalej do 6 tygodni przedłożyć ma.

Jeżeli komisya obowiązkom na nią w niniejszym paragrafie włożonym w oznaczonym tu terminie zadość nie uczyni i zwłoki należycie nie usprawiedliwi, zarządzi Wydział powiatowy wybór innej komisji, wyznaczając nowy termin do sprawdzenia i załatwienia rachunków.

Gdyby i to zarządzenie skutku nie odniosło, lub gdyby Wydział powiatowy się przekonał, że rachunki nie są należycie sprawdzone, Wydział powiatowy z ramienia swego zarządzi sprawdzenia rachunków na koszt gminy.

Od takiego rozporządzenia Wydziału powiatowego służy rekurs do Wydziału krajowego.

§. 74.

W zarządzie gminy i przy zawiadywaniu jej majątkiem należy trzymać się ściśle uchwalonego budżetu. — Na wydatki, które odłożyć się nie dadzą, a we właściwej rubryce budżetu nie znajdują całkowicie lub w części pokrycia, potrzebne jest przyzwolenie Rady.

W razach nagłych, w których poprzednie przyzwolenie bez szkody i bez niebezpieczeństwa nie może być uzyskane, może naczelnik gminy opędzić potrzebny wydatek, winien jednak pod własną odpowiedzialnością wyjednać sobie w przeciągu ośmiu dni zatwierdzenie Rady.

Pokrycie wydatków.

1. Z dochodów.

§. 75.

Wydatki na cele gminne mają być przede wszystkim pokrywane z dochodów gminy.

Z majątku osobnego.

§. 76.

Jeżeli na pokrycie pewnych wydatków przeznaczony jest majątek, należy przede wszystkim dochody z tego majątku na ten cel obracać.

Przeznaczenie tych dochodów nie może być zmienionem.

Wydatki połączone z posiadaniem dobra gminnego.

§. 77.

Podatki i inne opłaty, tudzież koszta dozoru i uprawy z posiadaniem i używaniem dobra gminnego połączone, o ile do ich pokrycia dochody z dobra gminnego do kasy gminnej wpływające (§. 69) nie wystarczają, mają być ponoszone przez uczestniczących w pożytkach z dobra gminnego, a to w miarę tego uczestnictwa.

Wydatki odrębne.

§. 78.

Wydatki, dotyczące tylko interesu pewnych klas mieszkańców lub posiadaczy gruntów lub domów, mają być ponoszone przez same tylko strony interesowane, o ile nie istnieją inne urządzenia obowiązujące.

2. Prestacje.

§. 79.

O ile dochody w §. 75. oznaczone nie wystarczają do pokrycia wydatków na cele gminne, może Rada gminna nakładać:

a) dodatki do podatków bezpośrednich lub do podatku konsumcyjnego;

b) inne opłaty nie należące do kategorii dodatków do podatków;

c) posługi i roboty na cele gminne.

a) Dodatki do podatków.**§. 80.**

Dodatki do podatków bezpośrednich mają być zazwyczaj nakładane na wszystkie w gminie przypisane podatki bezpośrednie, a to na wszystkie równo, to jest, podług tej samej stopy procentowej. Dodatki te mają być rozkładane równo w całym obrębie gminy. Wyjątki od tych przepisów objęte są w 85. i 86.

§. 81.

Dodatkiem do podatku konsumcyjnego można obciążać tylko konsumcyę w obrębie gminy, nie można nim obciążać produkcji i obrotu handlowego.

§. 82.

Do nałożenia dodatków przenoszących 20% do 50% podatków bezpośrednich lub podatku konsumcyjnego, potrzebne jest przyzwolenie Rady powiatowej.

Do nałożenia dodatków do podatków bezpośrednich lub podatku konsumcyjnego, przenoszących 50% do 100% potrzebnem jest zezwolenie Wydziału krajowego za zgodą c. k. Namiestnictwa. Takie zezwolenie udzielonem być może tylko na lat pięć.

Gdyby porozumienie między Wydziałem krajowym a c. k. Namiestnictwem do najbliższej sesji sejmowej nie nastąpiło, sprawa winna być przedłożoną do uchwały Sejmu krajowego.

Dodatki na dłuższy okres aniżeli lat pięć lub przenoszące 100% podatków bezpośrednich albo podatku konsumcyjnego, nakładane być mogą tylko na podstawie uchwały sejmowej i za Najwyższym zezwoleniem.

b) Inne opłaty.**§. 83.**

Do zaprowadzenia opłat nie należących do kategorii dodatków do podatków bezpośrednich lub do podatku konsumcyjnego, jako też do podwyższenia istniejących już opłat tego rodzaju, potrzebną jest ustawa krajowa.

Zezwolenie na dalszy pobór tego rodzaju opłat po zgaśnięciu mocy obowiązującej ustawy, którą zaprowadzone zostały, udzielone być może przez Wydział krajowy za zgodą c. k. Namiestnictwa, jednakże zawsze nie w wyższym wymia-

rze i nie na dłuższy okres czasu, jak dytyczącą ustawą dotąd dozwolone były.

Odmowa na prośby tego rodzaju może nastąpić tylko za Uchwałą Sejmu krajowego.

Pobór taks gminnych za pojedyncze przez Reprezentacyę gminną w zakresie jej kompetencyi udzielone uprawnienia, tudzież za używanie zakładów gminnych i za inne w interesie stron przez organa gminne podejmowane czynności urzędowe, dozwolony być może przez Wydział krajowy za zgodą c. k. Namiestnictwa, jednakże bez naruszenia już dawniej dla poszczególnych poborów tego rodzaju istniejących postanowień prawnych.

c) Posługi i roboty.**§. 84.**

Za uchwałą Rady gminnej mogą być wymagane posługi i roboty tak ciągłe jak i ręczne.

Rada winna rok rocznie na następujący rok administracyjny oznaczyć cenę dziennych posług i robót.

Posługi będą wymagane kolejno. Wyjąwszy nagłe wypadki wskazane w §. 49. wolno jest każdemu wymagane od niego posługi lub roboty albo osobiście albo przez zdolnego zastępcę wykonać, albo też wykupić się od nich, składając do kasy gminnej ich wartość, obliczoną podług cen przez Radę gminną ustanowionych.

Wyjątki.**§. 85.**

Do opłacenia dodatków do podatków bezpośrednich, niemniej do posług i robót nie mogą być pociągani:

a) urzędnicy i słudzy c. k. Dworu, państwa, kraju, powiatu, gminy, zakładów krajowych, powiatowych i gminnych, nauczyciele publiczni, wojskowi, jakoteż wdowy i sieroty tych osób co do ich płac służbowych i pochodzących ze stósunku służbowego pensyi, prowizyi, zapomóg i innych poborów.

b) pasterze dusz co do ich kongruy.

§. 86

Do rozkładu dodatków na podatki bezpośrednie podług rozmaitej stopy procentowej potrzebne jest przyzwolenie Wydziału krajowego.

Ogłoszenie uchwał dotyczących prestacyi.**§. 87.**

Uchwała Rady dotycząca prestacyi musi być w gminie ogłoszona. Jeżeli jaka uchwała potrzebuje wyższego zatwierdzenia, wolno natenczas każdemu członkowi gminy wnieść względem niej w ciągu ośmiu dni uwagi, które przy zasięgnięciu wyższego zatwierdzenia przedłożone być mają.

Pobór prestacyi.**§. 88.**

Dodatki do podatków mają być pobierane przez te same organa i ściągane za pomocą tych samych środków co podatki.

Tylko dodatki do podatku konsumcyjnego mogą być na żądanie gminy razem z podatkiem rządowym lub samoistnie przez gminę pobierane.

Inne należitości pieniężne na cele gminne nałożone na podstawie ustawy lub prawomocnej uchwały Rady gminnej niemniej kary pieniężne orzeczone podług niniejszej ustawy, pobiera naczelnik gminy przez swoje organa, w razie nieuiszczenia ściąga je w drodze egzekucyi na ruchomości w taki sam sposób, jak zaległościami podatkowe.

Jeżeli obowiązany nie wykupiwszy się z posługi lub roboty, wzbrania się jej wykonać, naczelnik gminy poleci wykonanie takiej posługi lub roboty trzeciej osobie na koszt obowiązane go i ściągnie wydaną kwotę w sposób przepisany dla ściągania innych należitości pieniężnych.

W nagłych wypadkach wskazanych w §. 49. mogą obowiązani wprost być zmuszeni do wypełnienia posług albo robót.

Konkurencyje.**§. 89.**

Konkurencyja do budowli kościelnych, parafialnych i szkolnych, tudzież do budowy dróg jest przedmiotem osobnych ustaw.

Konkurencyje do pewnych potrzeb, oparte na specjalnych tytułach prawnych, pozostają w swej mocy.

DZIAŁ VI.**O zawiadywaniu specjalnemi sprawami ludności chrześcijańskiej i izraelskiej.****Prawa ludności chrześcijańskiej i izraelskiej.****§. 90.**

W gminach składających się z ludności chrze-

ściańskiej i izraelskiej, pozostaje tak chrześcijańska jak i izraelska ludność przy własności posiadania i używania zakładów i funduszy, przeznaczonych wyłącznie na swoje własne cele religijne, naukowe i dobroczynne i opędza z własnych zasobów wydatki na takie zakłady i inne cele religijne, naukowe i dobroczynne, w których łączny udział tylko jej samej służy.

O ile jednak te wydatki dotychczas opędzane były z ogólnych dochodów gminy, powinny one i nadal z tychże dochodów być opędzane.

Zawiadywanie specjalnemi sprawami ludności chrześcijańskiej.**§. 91.**

Specjalne sprawy ludności chrześcijańskiej (§. 92.), o ile zawiadywanie niemi podług ustaw należy do Rady gminnej lub Zwierzchności gminnej, zawiadywane będą przez Radę lub Zwierzchność podług przepisów niniejszej ustawy, z tem jednak ograniczeniem, że izraelicy członkowie Rady gminnej i Zwierzchności gminnej w głosowaniu nad temi sprawami i w załatwieniu tychże spraw w ogólności udziału mieć nie będą.

Gdyby jednak liczba chrześcijańskich członków Rady gminnej nie wynosiła przynajmniej połowy wszystkich jej członków, wybierają chrześcijańscy wyborcy gminy w sposób ordynacją wyborczą oznaczony, dla załatwienia spraw ludności chrześcijańskiej tylu chrześcijan, ile będzie potrzeba dla uzupełnienia tej połowy.

Do ważności uchwał Rady gminnej w sprawach tego rodzaju, potrzebną jest obecność więcej niż połowy chrześcijańskich członków Rady i bezwzględna większość głosów tychże członków.

Jeżeli naczelnik gminy jest niechrześcijanin, wybiera chrześcijańska część Rady gminnej, a wedle potrzeby uzupełniona, ze swego grona przewodniczącego i jego zastępcę, któremu służyć będą co do załatwiania spraw ludności chrześcijańskiej te same prawa i obowiązki, które na mocy ustawy służą naczelnikowi gminy.

§. 92.

Do specjalnych spraw ludności chrześcijańskiej należą:

a) sprawa kościołów i innych miejsc religijnych, sprawy obrzędowe wykonywanie prawa pa-

tronatu, prezentowanie lub mianowanie pasterzy dusz; nauczycieli religii i sług kościelnych;

b) sprawy zakładów, fundacyi, stypendyów i innych funduszków przeznaczonych dla chrześcian lub na cele, w których tylko chrześciance udział mają;

c) sprawy majątku, stanowiącego wyłączną własność ludności chrześciańskiej lub przeznaczonego wyłącznie dla tej ludności lub też zostającego w wyłącznym jej używaniu.

Zawiadywanie specjalnymi sprawami ludności izraelskiej.

§. 93.

Zawiadywanie specjalnymi sprawami ludności izraelskiej pozostaje przy dotychczasowej zwierzchności religijnej tej ludności.

Do tych spraw należą:

a) sprawy bóżnic, cmentarzy, sprawy obrzędowe, mianowanie rabinów, nauczycieli religii i sług obrzędowych;

b) sprawy zakładów, fundacyi, stypendyów i innych funduszków, przeznaczonych dla izraelitów lub na cele w których tylko izraelici udział mają;

c) sprawy majątku, stanowiącego wyłączną własność ludności izraelskiej lub przeznaczonego wyłącznie dla tej ludności lub też zostającego w jej wyłącznym używaniu.

Prawo nadzoru Rady gminnej.

§. 94.

Prawo Rady gminnej do nadzoru, o ile takowy służy jej w ogóle na mocy ustaw, pozostaje nienaruszonym także względem przedmiotów w §§. 92. i 93. wymienionych.

§. 95.

Nakładanie dodatków do podatków, jako też innych prestacyi na członków gminy na cele w §§. 92. i 93. wskazane, nastąpić może tylko za przyzwoleniem Rady gminnej, o ile ustawy specjalne nie stanowią inaczej.

Jeżeli jednak w Radzie gminnej nie ma dwóch trzecich chrześcian, nakładanie dodatków do podatków i innych prestacyi na chrześciańskich członków gminy, na cele w §. 92. wskazane, na-

stąpić może za zezwoleniem Wydziału powiatowego.

Przeciw uchwałam w tej mierze, tak Rady gminnej jak i Wydziału powiatowego, służą te same środki, co i przeciw innym uchwałam tych władz.

D Z I A Ł VII.

O łączeniu gmin.

§. 96.

Do gminy, niniejszej ustawie podlegającej, wcieloną być może granicząca z nią gmina wiejska lub małomiejska lub część takiej gminy, jeżeli Reprezentacye obu tych gmin na to się zgodzą, a Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem na wcielenie zezwoli.

Wcielenie takie nastąpić może w drodze ustawy krajowej nawet wbrew woli gminy, jeżeli należyte wykonywanie policyi miejscowej tego wymaga.

W razie takiego wcielenia należy w drodze dobrowolnej zgody między gminami, a w razie nieudania się takiej zgody, w drodze ustawy krajowej uregulować stosunki co do posiadania i użytkowania własności gmin połączonych.

D Z I A Ł VIII.

O nadzorze nad gminami.

§. 97.

Rada powiatowa a w jej zastępstwie Wydział powiatowy czuwa nad tem, aby zakładowy majątek i zakładowe dobro gmin i zakładów gminnych nie zostały uszczuplone.

Sejm, a w jego zastępstwie Wydział krajowy ma najwyższy nadzór nad całością zakładowego majątku i zakładowego dobra gmin i zakładów gminnych.

Wydział krajowy może w tym celu żądać objaśnień i usprawiedliwień od Rady gminnej i Zwierzchności gminnej albo za pośrednictwem Wydziału powiatowego, albo też bezpośrednio, może również i przez delegowanie komisji zarządzić dochodzenia na miejscu.

W wykonaniu tego prawa nadzoru, upowa-

źniony jest Wydział krajowy w razie potrzeby użyć stosownych środków zaradczych.

Zatwierdzenie uchwał przez Radę powiatową.

§. 98.

Do spraw, w których uchwały Rady gminnej muszą być przedkładane Radzie powiatowej do zatwierdzenia, należą prócz spraw wymienionych w §§. 2., 82. i 86. także następujące:

a) pozbywanie, zamiana, przeistaczanie, zastawianie lub stałe obciążanie rzeczy należącej do zakładowego majątku lub dobra gminy albo jej zakładów;

b) zaciąganie pożyczki lub przyjmowanie zobowiązania, jeżeli kwota pożyczki lub wartości ciężaru, wynikającego ze zobowiązania, łącznie z długami już istniejącymi przewyższa roczne dochody gminy a względnie zakładów gminnych;

c) nabytki i przedsiębiorstwa nie należące do zwykłego zarządu, jeżeli dla pokrycia wynikającego ztąd wydatku potrzeba zaciągnąć pożyczkę, lub obciążyć gminę prestacjami;

d) wdzierżawianie na dłuższy czas niż na lat sześć, lub w inny sposób, niż przez publiczną licytację najwięcej ofiarującemu;

e) opuszczanie czynszu najmu lub dzierżawy w części lub w całości i w ogóle opuszczanie i odpisywanie wierzytelności i pretensyi gminnych.

§. 99.

Uchwały Rady gminnej, do których ważności potrzeba przyzwolenia. Sejmu, mają być podawane do Rady powiatowej, która je wraz z swoim zdaniem przez Wydział krajowy Sejmowi przedłoży.

Rekurs do Wydziału powiatowego.

§. 100.

Wydział powiatowy rozstrzyga rekursy przeciw uchwałom Rady gminnej i Zwierzchności gminnej we wszystkich sprawach własnego zakresu działania.

Przeciw dodatkom do podatków rekurs wnoszonym być może, o ile dodatki te przechodzą wysokość ustawami dozwoloną, lub o ile w granicach tej wysokości nastąpił niestósowny rozkład.

Każdy rekurs ma być wnoszonym na ręce

naczelnika gminy w nieprzekraczalnym terminie 14 dni, od dnia obwieszczenia uchwały lub za-
wiadomienia o niej.

Władza dyscyplinarna nad Zwierzchnością gminną.

§ 101.

W sprawach własnego zakresu działania, może Wydział powiatowy pojedynczym członkom Zwierzchności gminnej dawać upomnienia i nakładać kary pieniężne do wysokości 20 zł. w. a.

Kary te wpływają do kasy gminnej na fundusz ubogich gminy.

W razie cięższego przekroczenia lub ciągłego zaniedbywania obowiązków, może członek Zwierzchności gminnej na wniosek Wydziału powiatowego być zawieszonym w urzędowaniu przez polityczną władzę powiatową.

W razie niezgodności tych władz, orzeka polityczna władza krajowa za zgodą Wydziału krajowego.

Po przeprowadzonym śledztwie dyscyplinarnem może polityczna władza krajowa za zgodą Wydziału krajowego złożyć z urzędu członka Zwierzchności gminnej, a nawet na przeciąg czasu nieprzekraczający lat trzech uznać niezdolnym do piastowania tej posady.

Członek Zwierzchności gminnej uznany winnym, ponosi kosztą dochodzenia.

Władza dyscyplinarna, służąca Wydziałowi powiatowemu, trwa jeszcze przez lat trzy po zgaśnięciu mandatu członka Zwierzchności gminnej w tym celu, aby go znieśli do zdania urzędu i złożenia rachunków z czasów urzędowania jego.

Mianowanie zastępcy dla gminy.

§. 102.

Jeżeli w sprawie prywatnej spornej między gminą, a pewną klasą członków gminy lub pojedynczymi jej członkami Rada gminna ze względu na prywatny interes radnych nie byłaby bezstronną Wydział powiatowy starać się będzie spowodować dobrowolną ugodę, gdyby zaś ta do skutku nie przyszła, przeznaczy dla gminy zastępcę do przeprowadzenia sprawy drogą prawa.

Prawo Rządu do nadzoru i wstrzymania uchwał.

§. 103.

Rządowi służy prawo nadzoru nad gminami w tym kierunku, aby swego zakresu działania nie przekraczały i nie działały wbrew ustawom.

To prawo nadzoru wykonywa polityczna władza powiatowa. W tym celu może ona żądać udzielenia sobie uchwał Rady gminnej i potrzebnych wyjaśnień.

Przełożony władzy politycznej lub jego delegowany ma także prawo być obecnym na posiedzeniach Rady gminnej, może jednak zabierać głos tylko wtenczas, gdyby Rada zamierzała naruszyć ustawy lub przekroczyć swój zakres działania.

§ 104.

Polityczna władza powiatowa ma prawo i obowiązek zakazać wykonania uchwały powziętej przez Radę gminną, jeżeli ta uchwała przekracza zakres działania Rady lub sprzeciwia się ustawom.

Przeciw takiemu zakazowi służy rekurs do politycznej władzy krajowej.

Jeżeli sprawa należy do własnego zakresu działania gminy, winna polityczna władza powiatowa o wydanym zakazie uwiadomić równocześnie Wydział powiatowy.

§. 105.

Polityczna władza powiatowa ma także rozstrzygać zażalenia przeciw zarządzeniom naczelnika gminy, naruszającym lub mylnie zastosowującym ustawy, o ile te rozporządzenia nie są oparte na takich uchwałach Rady gminnej, względem których rozstrzyganie rekursów należy do Wydziału powiatowego.

W sprawach poruczonego zakresu działania rekurs w każdym razie ma być wniesiony do politycznej władzy powiatowej

Środki zaradcze na koszt gminy.

§. 106.

Jeżeli Rada gminna zaniedbuje albo wzbrania się dopełnić obowiązków w moc ustaw na gminie ciężących; polityczna władza powiatowa ma na koszt i stratę gminy zarządzić środki zaradcze.

Jeżeli sprawa należy do własnego zakresu działania gminy, a nie zachodzi przypadek nagłego niebezpieczeństwa, polityczna władza powiatowa winna przed zarządzeniem środków zaradczych porozumieć się z Wydziałem powiatowym.

§. 107.

Polityczna władza powiatowa ma prawo nałożyć na naczelnika gminy lub jego zastępcę, przekraczającego lub zaniedbującego swe obowiązki, w sprawach poruczonego zakresu działania karę aż do 20 zł. w. a.

Kara ta wpływa do kasy gminnej na fundusz ubogich gminy.

Jeżeli uchybienie obowiązków jest tego rodzaju, że sprawowanie czynności poruczonego zakresu działania nie może być dłużej zostawione naczelnikowi gminy bez narażenia dobra publicznego i jeżeli Rada gminna nawezwanie temu nie zaradzi, może polityczna władza powiatowa na czas trwania tego stanu ustanowić na koszt gminy organ do sprawowania rzeczonych czynności.

Tak w tym razie jak i w razach wskazanych w §. 106. należy postępować z wszelką możliwą oględnością, tak aby gmina więcej nad konieczną potrzebę obciążoną nie była.

Rozwiązanie Rady gminnej.

§. 108.

Namiestnik może Radę gminną rozwiązać. Gminie służy rekurs do właściwego ministerstwa.

Rekurs taki musi być podpisany przez naczelnika gminy lub przynajmniej przez jedną trzecią część członków rozwiązanej Rady gminnej.

Rekurs ten nie ma mocy wstrzymującej.

Najdalej w sześć tygodni po rozwiązaniu winien być rozpisany nowy wybór. Tymczasowy zarząd może być poruczony naczelnikowi z przydanymi meżami zaufania, których c. k. Namiestnictwo w porozumieniu z Wydziałem krajowym wyznacza.

Jeżeli ze strony c. k. Namiestnictwa lub Wydziału krajowego podniesiony został zarzut przeciw powierzeniu tymczasowego zarządu naczelnikowi gminy, natenczas Namiestnictwo w porozumieniu z Wydziałem krajowym zarządzi, co potrzeba dla tymczasowego załatwiania spraw bieżących.

Sprawy w §. 98. wymienione nie należą do zakresu działania tymczasowego zarządu.

II. Załączoną pod \cdot / rezolucyę, która brzmi:

R e z o l u c y a.

Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby wziął pod rozwagę kwestyę reformy systemu opodatkowania gminnego głównie w tym kierunku, by gminy w praktyce nie były zmuszone dla pokrywania swoich wydatków ograniczać się przeważnie na dodatkach do podatków państwowych i aby im ułatwiono nakładanie samoistnych podatków i opłat gminnych, tudzież aby nawiązał rokowania z c. k. Rządem w celu uzyskania odstąpienia na rzecz kraju, powiatów i gmin pewnych kategorii podatków państwowych lub pewnych części tych podatków dla ułatwienia ciążom samorządnym spełniania ciężących na nich zadań, przeważnie cechę państwową na sobie noszących. Wynik swych badań i rokowań tudzież ewentualne wnioski przedłoży Wydział krajowy Sejmowi na następnej jego sesyi.

W rozprawie ogólnej przemawia p. Abrahamowicz i wnosi odroczenie rozprawy nad powyższymi wnioskami aż do przedłożenia przez komisję gminną sprawozdania o reformie ustawy dla gmin wiejskich.

Przemawia sprawozdawca p. Fruchtmann.

Przemawia członek Wydziału krajowego Dr. Wereszczyński.

Przemawia p. Abrahamowicz i zmienia swój powyżej podany wniosek w ten sposób, iż wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Przedłożony projekt ustawy gminnej dla miast i miasteczek nieobjętych ustawą z 13. marca 1889 r. przekazuje się Wydziałowi krajowemu do zbadania i zdania sprawy na najbliższej sesyi sejmowej.

Przemawia sprawozdawca p. Fruchtmann.

Izba popiera wniosek p. Abrahamowicza.

W głosowaniu Izba uchwała wniosek p. Abrahamowicza.

Następuje:

Marszałek usuwa następujący punkt porządku dziennego: sprawozdanie komisji drogowej o wniosku p. Niedzielskiego w przedmiocie zniżenia taryf kolejowych dla materiałów budo-

wlanych na cele drogowe, z powodu nieobecności sprawozdawcy w Izbie — następuje więc:

Sprawozdanie komisji budżetowej o przedłożeniu Wydziału krajowego w przedmiocie budowy nowego domu na szpital powszechny w Wadowicach.

Sprawozdawca p. Czyżewicz, uwolniony od czytania sprawozdania, czyta:

Komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

Na pokrycie połowy kosztów budowy nowego gmachu szpitalnego w Wadowicach wedle planu, który przez Władze krajowe przyjętym zostanie, zezwala się na zaciągnięcie pożyczki w kwocie maksymalnej 22.000 zł., której odsetki i raty amortyzacyjne opłacane być mają przez podniesienie taksy leczenia tego szpitalu, pod warunkiem jeśli resztę kosztów budowy gmina Wadowic pokryje z własnych funduszków.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Następuje:

Sprawozdanie komisji budżetowej z przedłożenia Wydziału krajowego o mechanicznych urządzeniach w szpitalu św. Łazarza w Krakowie.

Sprawozdawca p. Czyżewicz, uwolniony od czytania sprawozdania, czyta następujący wniosek komisji:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I Sejm przyjmuje do wiadomości zarządzenia Wydziału krajowego w przedmiocie naprawy i rozszerzenia urządzeń mechanicznych szpitala św. Łazarza w Krakowie i zezwala, ażeby reszta projektowanych w powyższem celu robót dokonana została w ciągu roku 1893.

II. Na pokrycie wydatków już uskuteczionych oraz projektowanych robót powyższych przeznacza Sejm kredyt dodatkowy w kwocie 19.900 zł., o którą to kwotę zwiększouą zostaje dotacya, wyznaczona dla szpitala św. Łazarza w rubr. XI. poz. 141. budżetu funduszu krajowego z r. 1893.

Izba bez rozprawy głosując oddzielnie nad każdym punktem wniosku komisji uchwała powyższy wniosek.

Następuje:

Sprawozdanie komisji budżetowej o wniosku Wydziału krajowego w przedmiocie rozmieszczenia oddziałów i Sióstr Miłosierdzia w szpitalu św. Łazarza w Krakowie po przeniesieniu oddziału chirurgicznego do nowego pawilonu.

Sprawozdawca p. Czyżewicz, uwolniony od czytania sprawozdania, czyta następujący wniosek:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm zezwala, ażeby już w roku 1893 stósownie przeistoczone zostały ubikacje w starym gmachu św. Łazarza w Krakowie i ażeby dobudowane było drugie piętro na części frontowej łącznym kosztem 11.615 zł. w. a., o którą to kwotę będzie przekroczoną Rubr. XI. poz. 52½ uchwalonego na rok 1893 budżetu szpitalnego.

II. Z uwagi, że c. k. Rząd z ofiarowanego mu przez Wydział krajowy na podstawie uchwał sejmowych z 13. lipca 1880 i 23. stycznia 1886 gruntu „na Blichu” na cele budowy klinik przez lat trzynaście nie korzystał, przez co udaremnione zostały intencje powyższych uchwał sejmowych przyspieszenia budowy klinik i zapobieżenia przez to choć w części przepelnieniu szpitala św. Łazarza, — z uwagi dalej, że szpital św. Łazarza, utraciwszy już jeden grunt budowlany, odstąpiony bezpłatnie c. k. Rządowi pod budowę gmachu dla katedr anatomii patologicznej, medycyny sądowej i t. d., obecnie nie posiada odpowiedniego miejsca pod budowę własnego pawilonu, którego budowa jest konieczną — Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby najdalej do końca r. 1894 przystąpił do budowy klinik uniwersyteckich na gruncie „na Blichu”, w przeciwnym razie Sejm przeznaczając ten grunt na rozszerzenie ubikacji szpitala św. Łazarza.

III. Sejm zezwala, ażeby ubikacje, przeznaczone w szpitalu św. Łazarza w Krakowie na mieszkanie Dyrektora, użyte zostały przez ten czas po stósownem ich przeistoczeniu na pomieszczenie chorych. Dyrektor szpitala pobierać będzie tymczasem relutum na pomieszczenie z opałem o rocznych 600 zł w. a.

Przewodnictwo obejmuje Zastępca Marszałka krajowego, JE. ks. Metropolita Sembratowicz.

W rozprawie ogólnej nikt głosu nie żąda, Izba przystępuje więc do rozprawy szczegółowej.

Sprawozdawca odczytuje punkt pierwszy powyżej podanego wniosku.

Izba bez rozprawy uchwała punkt I. powyższego wniosku.

Sprawozdawca czyta punkt II i III powyżej podanego wniosku komisji.

Przemawia c. k. Komisarz rządowy, c. k. radca dworu Wł. hr. Łoś.

Przemawia Członek Wydziału krajowego p. Hoszard i wnosi w miejsce punktu II wniosku komisji następującą rezolucję:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby jak najrychlej przystąpił do budowy klinik na gruncie na Blichu” lub w razie zaniechania zamiaru budowy, grunt ten zwrócił szpitalowi św. Łazarza w Krakowie.

Izba popiera ten wniosek.

Przemawia p. Weigel i wnosi przejście do porządku nad punktem III wniosku komisji.

Przemawia członek Wydziału krajowego p. Hoszard.

Przemawia p. Weigel powtórnie.

Przemawia p. Trzeciecki.

Przemawia p. Zygmunt Kozłowski.

Przemawia sprawozdawca p. Czyżewicz.

Izba w głosowaniu uchwała w miejsce punktu II wniosku komisji rezolucję p. Hoszarda, następnie zaś uchwała punkt III. wniosku komisji.

Następuje:

Sprawozdanie komisji budżetowej o wniosku Wydziału krajowego w sprawie seperatek i ogrodu spacerowego dla oddziału obłąkanych w szpitalu św. Łazarza w Krakowie.

Sprawozdawca p. Czyżewicz, uwolniony od czytania sprawozdania, czyta następujący wniosek komisji:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm zezwala, ażeby w roku 1893 użyto z funduszu szpitala św. Łazarza w Krakowie, jako wydatek nadzwyczajny:

1. Na uiszczenie należności za plany i kosztorysy do budowy pawilonu obłąkanych kwoty 285 zł. w. a.

2. Na powiększenie i urządzenie ogrodu spacerowego dla obłąkanych kwotę 1.200 zł. w. a.

Izba bez rozprawy uchwała zgodnie z powyższym wnioskiem komisji.

Następuje:

Sprawozdanie komisji drogowej o wniosku p. Niedzielskiego w przedmiocie zniżenia taryf kolejowych dla materiałów budowlanych na cele drogowe.

Sprawozdawca poseł Gniewosz, uwolniony od czytania sprawozdania, czyta następujący wniosek komisji:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Poleca się Wydziałowi krajowemu:

1. Aby jak najprędzej poczynił odpowiednie kroki u władz właściwych, ażeby w jak najkrótszym czasie dla przewozu kolejami państwowymi, kamieni w ogóle materiałów budowlanych, jakoto: drzewa, cegieł, wapna, cementu na cele drogowe, jak najniższe taryfy przewozowe zostały zastosowane.

2. Aby wyjednać u Władz właściwych odstąpienie na rzecz Wydziałów Rad powiatowych, na stacyach kolejowych, gdzie to jest możliwe, choćby za odpowiedniemi wynagrodzeniem, place na skład powyższych materiałów.

Izba bez rozprawy uchwała zgodnie z powyższym wnioskiem.

Następuje:

Sprawozdanie komisji budżetowej z petycji Józefa Freysingera o wynagrodzenie za dostarczoną nadobowiązkową ilość krowianki do szczepienia ospy.

Sprawozdawca p. Goldman, czyta powyższe sprawozdanie zakończone wnioskiem:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Petycją L. s. 725 Józefa Freysingera o wynagrodzenie za dostarczoną nadobowiązkową ilość krowianki do szczepienia ospy, przekazuje się Wydziałowi krajowemu do załatwienia.

Izba bez rozprawy uchwała zgodnie z powyższym wnioskiem.

Następuje:

Sprawozdanie komisji przemysłowej o petycjach L. 186 Maryi Przesławskiej, L. 75 i 849. Dawida Reicha, L. 354 Józefa Niewiadomskiego, L. 654 Rady szkolnej miejscowej w Dulczy wielkiej, L. 724 Franciszka Wężowicza, L. 387 Jana Semeniuka, L. 156 Jana Różańskiego i L. 602 Walentego Kańskiego.

Za sprawozdawcę p. Brykczyńskiego, p. Goldman czyta powyższe sprawozdanie zakończone wnioskiem:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Petycyje do L. s. 186 L. s. 75 i 849. L. s. 354, 654, 724 L. s. 387 i L. s. 156 i 602. przekazuje się Wydziałowi krajowemu do załatwienia po zasięgnięciu opinii krajowej komisji przemysłowej.

Izba bez rozprawy uchwała zgodnie z powyższym wnioskiem.

Następuje:

Sprawozdanie komisji gospodarstwa krajowego z petycji gminy Nienowice w sprawie udzielenia zasiłku na koszt regulacji rzeki Wiszni.

Sprawozdawca p. Jan Gnoiński, czyta powyższe sprawozdanie zakończone wnioskiem:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Petycją gminy Nienowice odstępuje się Wydziałowi krajowemu do zbadania i możliwego uwzględnienia.

Izba bez rozprawy uchwała zgodnie z powyższym wnioskiem.

Następuje:

Sprawozdanie komisji gospodarstwa krajowego z petycji gmin Bielany, Łęki Nowawieś i Kańczuga o dokończenie przekopu z Bulówki i Macochy do Soły.

Sprawozdawca p. Gnoiński, czyta powyższe sprawozdanie zakończone wnioskiem:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Petycję gminy Bielany, Łęki, Nowawieś i Kańczuga odstępuje się Wydziałowi krajowemu do możliwego uwzględnienia.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Następuje:

Sprawozdanie komisji gospodarstwa krajowego z petycji Wydziału powiatowego w Bohorodczanach i gminy Bohorodczany w sprawie regulacji Bystrzycy sołotwińskiej i nadwórniańskiej.

Sprawozdawca p. Jan Gnoiński, czyta powyższe sprawozdanie zakończone wnioskiem:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Petycyje Wydziału powiatowego w Bohorod-

czanach i gminy Bohorodczany odstępuje się Wydziałowi krajowemu do zbadania

Izba bez rozprawy uchwała zgodnie z tym wnioskiem.

Następuje:

Sprawozdanie komisji petycyjnej z petycji Reprezentacji gminy miasta Jasła o opust z czynszu dzierżawnego prawa poboru opłat krajowych od konsumpcji trunków spirytusowych słodzonych i piwa w powiecie Jasielskim.

Sprawozdawca p. Szeliski, czyta powyższe sprawozdanie zakończone wnioskiem:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Petycję Reprezentacji miasta Jasła uważa się opustem 500 zł. rocznie za załatwioną, nad prośbą zaś o wyższy opust, przechodzi się do porządku dziennego

Podczas czytania tego sprawozdania, Marszałek obejmuje przewodnictwo.

Izba bez rozprawy uchwała zgodnie z powyższym wnioskiem.

Następuje:

Sprawozdanie komisji petycyjnej z petycji gmin powiatu Podhajeckiego w sprawie nadużyć egzekutora podatkowego.

Sprawozdawca p. Szeliski, czyta powyższe sprawozdanie zakończone wnioskiem:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

Petycje gmin powiatu Podhajeckiego odstępuje się c. k. Rządowi do załatwienia.

Izba bez rozprawy uchwała zgodnie z tym wnioskiem:

Następuje:

Sprawozdanie komisji petycyjnej z petycji dzierżawcy dochodów mytniczych w Kurowie o opust z czynszu dzierżawnego.

Sprawozdawca p. Szeliski, czyta powyższe sprawozdanie zakończone wnioskiem:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

Nad petycją dzierżawcy myta w Kurowie przechodzi się do porządku dziennego.

Izba bez rozprawy uchwała zgodnie z tym wnioskiem.

Sekretarz poseł Wiktor czyta następujący wniosek:

W n i o s e k.

Zważywszy, że Wysoki Sejm jeszcze w r. 1873, wyraził c. k. Rządowi opinię swoją, że

uważa utworzenie nowych Sądów kolegialnych w kraju naszym, a między innymi także w mieście Stryju, za nieodzownie potrzebne;

zważywszy, że Wysoki Sejm uchwałą z d. 12. stycznia 1886 utworzenie Sądu kolegiального w Stryju ponownie urgował;

zważywszy, że po pożarze miasta Stryja w roku 1886 c. k. Rząd rozpoczął rokowania z gminą tego miasta, celem uzyskania od niej znacznych ofiar na opędzenie kosztów tego Sądu, i gmina na ten cel obowiązała się zapłacić gotówką 20.000 zł. i dostarczyć bezpłatnie gruntu pod budowę gmachu sądowego;

zważywszy, że po przeprowadzonych rokowaniach Najwyższem postanowieniem z d. 29. grudnia 1890 utworzenie nowego Sądu obwodowego w Stryju zarządzono;

zważywszy nareszcie, że od tego Najwyższego postanowienia znowu 2 lata i 5 miesięcy upłynęło, a dotąd aktywowanie Sądu obwodowego w Stryju ani na krok naprzód nie postąpiło.

Podpisani wnoszą:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wzywa się c. k. Rząd, aby nieoglądając się na współdziałanie, a względnie na dalsze ofiary gminy miasta Stryja bezzwłocznie przystąpił do aktywowania c. k. Sądu obwodowego w Stryju i w tym celu budowę gmachu sądowego w Stryju jeszcze w bieżącym roku rozpoczął.

Lwów dnia 10. maja 1893.

Fruchtman w. r.

Weigel, Dr. Midowicz, Dr. Olpiński, Dworski, Skałkowski, M. Michalski, Goldman, Rożankowski, Dr. Sawczak, Albin Rayski, St Szczepanowski, Gross, Lenartowicz, T. Merunowicz, St. Jędrzejowicz, ks. Sawa Klemensiewicz, Rogoyski

Marszałek oznajmia, że z wnioskiem tym postąpi regulaminowo.

Sekretarz p. X. Siczynski czyta następujący wniosek:

W n i o s e k.

Zeszłoroczny ruch w jesieni wśród włościanstwa ruskiego i wśród Mazurów, który ogarnął nagle aż 7 powiatów i wstrząsnął umysłami najspokojniejszej warstwy naszego społeczeństwa do

tego stopnia, że wedle samych urzędowych obliczeń 6.111 osób opuściło było kraj nasz, by tylko zarobku i ziemi w obczyźnie dla siebie wyszukać, jest jaskrawym dowodem anormalnych stosunków wśród naszego włościaństwa, zniewalającym każdego sumiennego człowieka, a tem bardziej Reprezentację krajową do głębszego zastanowienia się nad tą sprawą i zaradzenia złemu.

Objaw ten jest tem groźniejszy, że włościanin nasz. zarówno ruski jak i mazurski, przywiązany głęboko do swojej ziemi od wieków, porzucił ją nagle całymi tłumami, pozostawił pod rządy absolutyzmu, i nie czuł najmniejszego żalu za pozostawioną tutaj swobodą osobistą i gminną.

Z uwagi, że zapatrywanie się naczelnej władzy politycznej krajowej na tę sprawę, upatrującej przyczynę emigracji w kwestyi chleba, a raczej w braku zarobku i chleba, są wręcz przeciwnie zapatrywaniu się Wydziału krajowego, upatrującego przyczynę tejże emigracji, głównie „w starannie zorganizowanych, systematycznie, prowadzonych agitacyach, których źródeł i sprzężn jednak nie odkryto“ (pismo Wydziału krajowego z dnia 24. października 1892);

z uwagi, że tak samo i Reprezentacje powiatowe wydały w tej sprawie opinie, wręcz sobie przeciwnie;

z uwagi, że wedle samych obliczeń statystycznych Dra Pilata, wykazujących gęstość zaludnienia w powiatach, dotkniętych gorączką emigracyjną, razem (1) na własności tabularnej i nietabularnej w ilości około 100 dusz na 1 kilometr kwadratowy, nie podano nawet w przybliżeniu prawdziwego obrazu tej gęstości zaludnienia na samych gruntach włościańskich;

z uwagi, że w czterech powiatach, gdzie się objawił prąd emigracyjny, mianowicie w Husiatyńskim, Czortkowskim, Borszczowskim i Zaleszczyckim, własność tabularna często dzięki inkorporowaniu tak zwanych „wakantów“ albo pustek rustykalnych i lasów gminnych, nad któremi patentem z dnia 20. września 1782 byłym dominiom jedynie prawo policyjnego nadzoru przyznano, a już przy regulacji serwitutów to prawo nadzoru samowolnie na prywatne prawo własności przemieniono i dworom przyznano, stanowi bez mała połowę wszystkich gruntów, i od lat 20 już nawet nie widać skłonności do

zmiany tych zupełnie nieproporcjonalnych stosunków majątkowych;

z uwagi, że na pola nietabularne z ludnością przeszło półmilionową na 571 872 morgów roli uprawnej, przypada aż 29.980 morgów pustych nieużytków, gdy przeciwnie na własność tabularną zaledwie 353 właścicielami na 323.986 morgów ziemi uprawnej, przypada tylko 3.999 morgów takich pustych nieużytków, a za to lasów na własność tabularną w powiatach, dotkniętych gorączką emigracyjną, przypada 121.326 morgów, gdy przeciwnie na wszystkich włościan przypada tylko 10 945 morgów;

z uwagi, że nasze władze krajowe nawet nie zdały sobie dotychczas dokładnie sprawy z niebezpiecznych skutków strasznego rozdrobnienia gruntów włościańskich, które spadły poniżej wszelkiego minimum existentiae, nie mówiąc już o możliwości jakiegokolwiek racjonalnej gospodarki i inwestycji krajowych;

z uwagi, że rok rocznie się powtarzające klęski elementarne, lichwa, ciężkie konkurencje kościelne i szkolne, przymus intabulacyjny, bezwzględność władz skarbowych, geometrów ewidencyjnych i t. p. rujną do reszty gospodarstwa włościańskie;

z uwagi, że Sejm Bukowiński, uznając chociaż w części nieszczęsne położenie powracających z Rosyi emigrantów, zawotował dla nich na obecnej sesji zasiłek w kwocie 5.000 zł.

Podpisani wnoszą:

Wysoki Sejm raczy celem zbadania przyczyn nędzy ekonomicznej naszego włościaństwa, która między innymi spowodowała zeszloroczną emigrację do Rosyi, i celem obmyślenia środków zaradczych, polecić Wydziałowi krajowemu, by zwołał ankietę z osobistości, zostających w bliskiej styczności z włościaństwem, tudzież z samych włościan, i by przedłożył wynik tych badań Wysokiemu Sejmowi na najbliższej sesji razem ze swojemi wnioskami.

Lwów dnia 12. maja 1893.

Huryk w. r.

Teliszewski, Dr. Sawczak, Kułaczkowski, Antoniewicz, Herasymowicz, Mandyczewski, Potoczek, Hamorak, Kramarczyk, Stręk, Dr. Okuniewski, I. Romańczuk, Rożankowski, Barabasz, Korol, M. Siczynski, Ochrymowicz, Sirko.

Marszałek oświadcza, iż z wnioskiem tym postąpi regularninowo.

Sekretarz p. Wiktor czyta następującą interpelację:

Interpelacya.

do Wysokiego c. k. Rządu.

Ponieważ mimo dwukrotnie wyrażonego zdania Wysokiego Sejmu podnoszącego konieczność zaprowadzenia umundurowania uczniów szkół średnich sprawa ta do tej chwili załatwioną nie została, zapytujemy Wysoki Rząd czy i kiedy zamierza odpowiednie rozporządzenie wydać?

A. Wodzicki, Tadeusz Langie, J. Stadnicki, J. Tarnowski, Zamoyski, Ed. Micewski, E. Ra-

czyński, Puzyna, Czaykowski, Ziemiałkowski, Polanowski, Schnell, St. Stadnicki, Borkowski, Gnoiński, M. Rey, Niezabitowski, Korytowski, Horodyski, Szeptycki, W. Gnoiński, Barański, Potocki, Zdzisław Skrzyński, A. Jędrzejowicz.

Marszałek oświadcza, iż interpelację tę komunikuje c. k. Rządowi.

Marszałek zamyka posiedzenie.

Sekretarz p. Wiktor czyta porządek dzienny następnego posiedzenia.

Marszałek oznajmia, że posiedzenie następane odbędzie się dnia 13. maja b. r. o godzinie 12 w południe.

Koniec posiedzenia o godzinie 2 minut 10 po południu.

Marszałek krajowy:

Eustachy Sanguszko w. r.

Sekretarze:

X. Mikołaj Siczynski w. r.

Józef Wiktor w. r.

